

Wat is nodig om de deskundigheid van pleegouders in Nederland te versterken?

Resultaten van een behoeftenonderzoek onder pleegouders

Esther Huisman en Loraine Visscher (Pionn)
Maartje Gardeniers en Eline Koliijn (NVP)

Versie: definitief

Assen, november 2015

Dit project wordt uitgevoerd in opdracht van Stichting Kinderpostzegels Nederland. Samen met de projecten *Ontwikkeling van pleegzorgbegeleiding* en *Werken met netwerken* maakt het deel uit van de drieluik **Versterken van de kracht van pleegzorg**.

De voor dit document noodzakelijke gegevens zijn verzameld door Pionn te Assen en door de Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen (NVP) te Utrecht.

Pionn en NVP zijn verantwoordelijk voor de inhoud van dit document. Het auteursrecht en de daaraan verbonden rechten en bevoegdheden berust bij Pionn en NVP.

NVP
Churchillaan 11
3527 GV Utrecht
T :030 – 2931500
E: info@denvp.nl
www.denvp.nl

Pionn
Postbus 170
9400 AD Assen
T : 0592-749019
E: info@pionn.nl
www.pionn.nl

© 2015 Pionn en NVP.

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1. Inleiding.....	7
1.1 Achtergrond.....	7
1.2 Kader.....	7
2. Leeswijzer	10
3. Methode.....	11
3.1 Vragenlijst.....	11
3.2 Focusgroepen	11
4. Achtergrondkenmerken	12
4.1 Algemene kenmerken van de pleegouders	12
4.2 Vorm en soort pleegzorg.....	13
4.3 Ervaring als pleegouder	14
4.4 Kenmerken van het pleeggezin.....	15
5. Gebruik huidige ondersteuningsaanbod.....	17
5.1 Trainingen, cursussen of thema-avonden.....	17
5.1.1 Redenen om niet te gaan.....	20
5.1.2 Wanneer vaker gaan?.....	21
5.2 Gebruik boeken, tijdschriften en internet	23
5.3 Kennisuitwisseling tussen pleegouders	23
6. Tevredenheid huidige ondersteuningsaanbod	25
7. Wensen ten aanzien van cursussen en trainingen	27
7.1 Invulling	27
7.2 Toegankelijkheid	29
7.3 Wensen ten aanzien van Internet	29
7.4 De organisatie van aanbod voor deskundigheidsbevordering.....	30
8. Ondersteuningsbehoefte in de nabije toekomst.....	31
8.1 Onderwerpen op het gebied van pleegzorg.....	31
8.2 Opvoedvaardigheden	35
8.2 Hechting	35
8.3 Loyaliteit	36
8.4 Trauma.....	36
8.5 Samenwerking en communicatie	36
8.6 Veiligheid.....	37
8.7 Overige onderwerpen.....	38
Bijlage 1. Vragenlijst Ondersteuningsbehoefte van pleegouders	40
Bijlage 2. Protocol focusgroepen	49
Bijlage 3. Tabellen.....	52

Samenvatting

De Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen (NVP) en Pionn hebben de handen ineen geslagen bij dit project om te investeren in de kracht van pleegouders door de ondersteuningsbehoefte van pleegouders en het ondersteuningsaanbod dichterbij elkaar te brengen. Het project 'Investeren in de kracht van pleegouders' is uitgevoerd in opdracht van Stichting Kinderpostzegels Nederland. Onderdeel van het project is een behoeftenonderzoek onder pleegouders in Nederland, uitgevoerd door Pionn en NVP in het voorjaar van 2015. Dit rapport is het resultaat van dat behoeftenonderzoek.

In het behoeftenonderzoek is een vragenlijst uitgezet onder pleegouders en zijn er focusgroepen gehouden. Onze dank gaat in het bijzonder uit naar alle pleegouders die onze vragenlijst hebben ingevuld en bereid waren hun verhalen met ons te delen, zonder hun bijdrage aan dit onderzoek, was het behoeftenonderzoek niet mogelijk geweest! Tevens danken wij ook alle pleegzorgaanbieders voor hun medewerking aan dit onderzoek.

De vele ingevulde vragenlijsten (totaal 1061) hebben ons een goed beeld gegeven van de behoeften van pleegouders aan deskundigheidsbevordering. Zes focusgroepen met zeer betrokken en gemotiveerde pleegouders uit het hele land hebben tot een waardevolle verdieping geleid van ons inzicht in de ondersteuningsbehoeften van pleegouders ter bevordering van hun deskundigheid.

Belangrijkste bevindingen

Twee derde van de pleegouders, die de vragenlijst hebben ingevuld heeft ooit een training, cursus of thema-avond bijgewoond.

In totaal heeft 63% van alle pleegouders die de vragenlijst hebben ingevuld ooit een training of cursus gevolgd. Circa drie kwart van alle pleegouders zouden (misschien) vaker naar een cursus, training, of thema-avond willen gaan.

Pleegouders die nog nooit een cursus, training of thema-avond hebben gevolgd geven als belangrijkste redenen 'Ik heb zelf genoeg kennis en ervaring' (dit betreft vooral pleegouders met meer dan 4 jaar ervaring), 'Ik heb er geen behoefte aan' en 'Ik heb geen tijd om aan dergelijke activiteiten mee te doen'. In totaal geeft 13% van de pleegouders aan dat de onderwerpen van de trainingen niet aanspreken. 85% van de pleegouders zoekt wel eens informatie op om de eigen deskundigheid te bevorderen via internet of boeken, hiervan wordt internet het vaakst geraadpleegd. Naast internet geeft 54% van de pleegouders aan gebruik te maken van kennisuitwisseling tussen pleegouders, vooral tijdens informele bijeenkomsten.

De helft van de deelnemende pleegouders is tevreden over het huidige ondersteuningsaanbod op het gebied van deskundigheidsbevordering

Interessant is de vraag of pleegouders tevreden zijn met het huidige ondersteuningsaanbod. Het betreft zowel cursussen, trainingen, thema-avonden, literatuur, kennisuitwisseling tussen pleegouders en het online aanbod. Circa 10% van alle pleegouders die de vragenlijst hebben ingevuld geeft aan onvoldoende zicht te hebben op het aanbod van trainingen, cursussen of thema-avonden, literatuur en kennisuitwisseling tussen pleegouders om daar een mening over te hebben. Ten aanzien van het online aanbod heeft 20% van de pleegouders er geen zicht op.

Van de pleegouders die wel zicht hebben op het aanbod is circa de helft tevreden over de verschillende vormen van ondersteuning, circa 40% 'neutraal' en is 8-15% (zeer) ontevreden.

Bestandspleegouders en minder ervaren pleegouders lijken meer behoefte te hebben aan cursus, training of thema-avond dan netwerkpleegouders en ervaren pleegouders.

De behoefte aan deskundigheidsbevordering blijkt samen te hangen met het soort pleeggezin en ervaringsjaren van de pleegouder. Bestandspleegouders geven vaker aan ooit een cursus of training te hebben gevolgd dan netwerkpleegouders en geven ook vaker te kennen, vaker te willen gaan. Pleegouders met een bestandspleeggezin bezoeken ook vaker informele bijeenkomsten om kennis uit te wisselen met andere pleegouders.

Vergeleken met ervaren pleegouders hebben minder ervaren pleegouders vaker recentelijk een cursus, training of thema-avond gevolgd dan ervaren pleegouders en geven ook aan, graag vaker naar een cursus training of workshop te willen gaan. Ervaren pleegouders lijken hun informatie eerder op te halen door kennisuitwisseling met andere pleegouders tijdens informele bijeenkomsten dan minder ervaren pleegouders.

Pleegouders willen vooral praktische tips en zijn op zoek naar een vorm van professionele ondersteuning waar ruimte is voor kennisuitwisseling met (ervaren) pleegouders.

Pleegouders vinden het voornamelijk belangrijk dat het aanbod realistisch is en voldoende aansluit bij het dagelijks leven (72%). In het verlengde daarvan vindt 72% van de pleegouders die de vragenlijst hebben ingevuld het ook belangrijk dat er concrete handvatten worden gegeven met betrekking tot het onderwerp. Daarnaast spreekt 66% van de pleegouders de wens uit dat bepaald aanbod wordt gegeven door een specialist op het onderwerp zodat voldoende diepgang wordt gevonden. Een ervaren pleegouder bij de training, cursus of thema-avond wordt ook op prijs gesteld (44%). Vooral de minder ervaren pleegouders vinden het belangrijk dat een ervaren pleegouder aanwezig is. Naast de aanwezigheid van een ervaren pleegouder, willen pleegouders ook graag de mogelijkheid hebben om ervaringen uit te wisselen met andere pleegouders.

De deelnemende pleegouders willen een flexibel aanbod in tijd en plaats.

Pleegouders hebben vaak een drukke agenda, het is daarom van belang dat het aanbod toegankelijk is. Zo vindt 43% van de pleegouders het belangrijk dat de cursus, training of thema-avond niet te lang duurt. Ook uit de reacties in de open invulvelden van de vragenlijst komt naar voren dat pleegouders sneller geneigd zijn om naar een cursus, training of thema-avond te gaan als het tijdstip en dag past (bijvoorbeeld buiten werktijd of tijdens schooltijd) en de reisafstand niet te groot is. De behoefte aan flexibiliteit blijkt ook uit de wens om de informatie te raadplegen wanneer ze dat zelf willen (44%). In totaal benadrukt 23% van de pleegouders het belang van een groepstraining.

Het percentage pleegouders dat in de nabije toekomst behoefte heeft aan ondersteuning is groot.

Meer dan de helft van de pleegouders die de vragenlijst hebben ingevuld geven aan, in de nabije toekomst vooral behoefte te hebben aan concrete handvatten (begrijpen en begeleiden van pleegkinderen) op het gebied van opvoedvaardigheden, trauma, loyaliteit en hechting. Het percentage pleegouders dat behoefte heeft aan een training ten aanzien van die onderwerpen is opmerkelijk hoger is dan het percentage pleegouders dat een training of cursus op dit gebied hebben bezocht.

Het is bovendien opmerkelijk dat vooral pleegouders die als eens eerder een training hebben bezocht over een bepaald onderwerp, verwachten in de nabije toekomst behoefte te hebben aan een training of cursus over datzelfde onderwerp.

De mate waarin pleegouders ondersteuning wensen hangt sterk samen met de ervaren problemen.

Pleegouders die problemen hebben op bepaalde gebieden geven vaker aan behoefte aan ondersteuning te hebben dan pleegouders die geen problemen ervaren op dat gebied.

Circa drie kwart van de pleegouders die problemen ervaren op het gebied van hechting, loyaliteit, trauma, communicatie met biologische netwerk van de pleegkinderen en de communicatie met de hulpverlening zouden graag in de nabije toekomst een cursus, training of thema-avond willen volgen op dit gebied.

Van de pleegouders die die bij hun pleegkinderen problemen ervaren die gerelateerd zijn aan het gedrag, lichamelijke of verstandelijke beperking of seksuele ontwikkeling, wil circa een derde in de nabije toekomst een cursus, training of thema-avond volgen.

Samenvattend, het huidige ondersteuningsaanbod sluit niet optimaal aan bij de behoeften van pleegouders. Circa de helft van de pleegouders is tevreden over het huidige ondersteuningsaanbod en maar liefst drie kwart van alle pleegouders zouden (misschien) vaker naar een cursus, training, of thema-avond willen gaan.

Pleegouders willen vooral leren hoe ze met bepaalde situaties en gedragingen moeten omgaan, toegespitst op hun eigen pleegkind(eren) en de vorm van pleegzorg die zij bieden en zijn op zoek naar een vorm van professionele ondersteuning waar ruimte is voor kennisuitwisseling met (ervaren) pleegouders. Gezien de volle agenda's willen pleegouders vooral een flexibel aanbod in tijd en locatie zodat ze de deskundigheidsbevordering goed kunnen inpassen in hun dagelijkse leven.

In het algemeen hebben pleegouders vooral behoefte aan ondersteuning op het gebied van opvoedvaardigheden, trauma, loyaliteit en hechting. De behoefte aan ondersteuning op een bepaald gebied hangt sterk samen met de ervaren problemen. Vooral pleegouders die problemen ervaren op bepaalde gebieden willen graag hun deskundigheid bevorderen op dat vlak.

1. Inleiding

In eerste instantie willen wij de pleegouders en pleegzorgaanbieders hartelijk danken voor hun bijdrage aan dit onderzoek, zonder hen was het behoefteonderzoek niet mogelijk geweest!

De Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen (NVP) en Pionn hebben in het project 'Investeren in de kracht van pleegouders' de handen ineen geslagen, met als doel de ondersteuningsbehoefte van pleegouders en het ondersteuningsaanbod dichterbij elkaar te brengen. In het project ligt de focus op het ondersteuningsaanbod dat zich richt op deskundigheidsbevordering van pleegouders door trainingen, cursussen, thema-avonden, kennisuitwisseling tussen pleegouders en andere informatiebronnen (zoals internet).

Investeren in de kracht van pleegouders is belangrijk omdat het bijdraagt aan het recht op een goede opvoeding van pleegkinderen. Pleegouders nemen de taak op zich om jeugdigen, die veelal een moeilijke geschiedenis hebben, veilig te laten opgroeien. Door pleegouders toe te rusten met kennis en vaardigheden over behoeftes, problematiek en ontwikkelingskansen van hun pleegkind(eren) zullen ze beter in staat zijn deze taak op zich te nemen.

Onderdeel van het project is een onderzoek onder pleegouders in Nederland naar de behoefte aan deskundigheidsbevordering door trainingen, cursussen, thema-avonden, kennisuitwisseling tussen pleegouders en andere informatiebronnen. Dit rapport is het resultaat van dat behoeftenonderzoek.

1.1 Achtergrond

Het project 'Investeren in de kracht van pleegouders' wordt door NVP en Pionn uitgevoerd in opdracht van Stichting Kinderpostzegels Nederland. Het project is één van de drie projecten binnen het programma van Stichting Kinderpostzegels Nederland, 'Versterken van de Kracht van Pleegzorg'. De twee andere projecten zijn 'Versterken van pleegzorgbegeleiding – pleegouders, ouders en kinderen worden adequaat begeleid en ondersteund' (NJI en PI Research) en 'Werken met netwerken – samenwerken in het belang van het kind' (Windesheim, Trias en Pleegouderssupport Zeeland).

Het project 'Investeren in de kracht van pleegouders' is opgedeeld in een aantal fasen. In de eerste fase wordt inzicht verkregen in de match tussen het huidige ondersteuningsaanbod en de ondersteuningsvraag van pleegouders en mogelijke hiaten daarin. Hiertoe is een inventarisatie gemaakt van het bestaande ondersteuningsaanbod ter bevordering van de deskundigheid van pleegouders¹ en is een behoeftenonderzoek onder pleegouders uitgevoerd.

De inventarisatie en het behoeftenonderzoek vormen de basis van de samenvatting. Vervolgens worden in de adviezen geformuleerd voor het breder beschikbaar maken van het bestaande aanbod en/of (door)ontwikkeling van aanvullende werkwijzen/trainingen.

1.2 Kader

Vooraf aan de inventarisatie is in gezamenlijkheid met de opdrachtgever (Kinderpostzegels Nederland) en de begeleidingscommissie van het project het kader van het project en daarmee ook het kader voor de inventarisatie bepaald. Het kader heeft betrekking op de doelgroep (pleegouders), de vorm (trainingen,

---

¹ Hoe ziet het huidige aanbod op het gebied van 'deskundigheidsbevordering' voor pleegouders in Nederland eruit, een inventarisatie (in progress, 2015)

cursussen, thema-avonden en kennisuitwisseling) van het ondersteuningsaanbod en de inhoud van het ondersteuningsaanbod.

Doelgroep

Pleegzorg is een vorm van zorg waarin pleegouders het pleegkind verblijf, verzorging en vervanging van de oorspronkelijke opvoedingssituatie bieden, in combinatie met professionele begeleiding van het pleegkind, de pleegouders en de ouders door een hulpverleningsinstelling (Strijker, 2009). Pleegouders worden in eerste instantie in het sociale netwerk van het pleegkind en de ouder gezocht. Behalve familie behoren ook bekenden daartoe. Deze vorm van pleegzorg wordt ook wel 'netwerkpleegzorg' genoemd (de Baat & Bartelink, 2012). Als dit geen optie is, wordt er gezocht naar geregistreerde pleegouders, ook wel 'bestandspleegouders' genoemd.

In aanvulling op de definitie van Strijker wordt er in dit onderzoek ook een verschil gemaakt tussen formele pleegzorg en informele pleegzorg. Formele pleegzorg is een vorm van zorg waarin sprake is van professionele begeleiding door een hulpverleningsinstelling en informele pleegzorg is een vorm van zorg waarin mensen uit het sociale netwerk van de biologische ouders (tijdelijk) het pleegkind verblijf, verzorging en vervanging van de oorspronkelijke opvoedingssituatie bieden, zonder professionele begeleiding door een hulpverleningsinstelling.

Dit onderzoek richt zich zowel op bestand- als netwerkpleegouders en formele en informele pleegzorg.

Vorm

Het versterken van de kracht van pleegouders is belangrijk omdat het bijdraagt aan het recht op een goede opvoeding van pleegkinderen. Pleegouders nemen de taak op zich om kinderen en jongeren, die veelal een moeilijke geschiedenis hebben, veilig te laten opgroeien. Dit vraagt veel van de pleegouders en daarom zijn er al verschillende manieren ontwikkeld om hen te ondersteunen. Zo bestaat er ondersteuning door middel van interventies, is er begeleiding van de pleegzorgwerker, zijn er tijdschriften voor pleegouders en is er praktische ondersteuning bij allerlei zaken rondom het pleegouderschap. Andere vormen van ondersteuning die worden geboden zijn cursussen, trainingen, workshops en vormen van kennisuitwisseling tussen pleegouders. Het project 'Investeren in de kracht van Pleegouders' richt zich specifiek op laatstgenoemde vormen van ondersteuning (cursussen, trainingen, workshops en vormen van kennisuitwisseling), gericht op deskundigheidsbevordering van pleegouders. De focus van het project ligt hierbij op de trainingen en vormen van kennisuitwisseling voor 'ervaren' pleegouders en niet voor 'aspirant' pleegouders. Introducerende trainingen (STAP-trainingen en TOP-training) vallen daarom buiten dit project. Echter, om zicht te krijgen in bestaande interventies ter versterking van de kracht van pleegouders is bij de inventarisatie bij nader inzien ook gekeken naar dat betreffende aanbod.

Inhoud

In overleg met de begeleidingscommissie van het project en de opdrachtgever is het inhoudelijk kader vastgesteld. Het inhoudelijk kader bevat (vooralsnog) de volgende deelonderwerpen:

- Ondersteuningsaanbod ter versterking van opvoedvaardigheden & sensitiviteit van pleegouders;
- Ondersteuningsaanbod voor pleegouders m.b.t specifieke gedragingen van het pleegkind in relatie tot
  - hechting,
  - loyaliteit,
  - trauma,
  - veiligheid;

- Ondersteuningsaanbod voor pleegouders als het gaat om positie, rechten en plichten van pleegouders;
- Ondersteuningsaanbod met betrekking tot samenwerking en communicatie (met biologische ouders en het professionele jeugdzorgnetwerk);
- Informele vormen van kennisuitwisseling tussen pleegouders als gaat om deskundigheidsbevordering.

Om het inhoudelijk kader sterker te positioneren wordt aangegeven welke onderdelen buiten de focus van dit project vallen:

- Interventies en trainingen voor het pleegkind;
- Praktische ondersteuning zoals hulp regelen bij therapie van het kind, hulp bij omgang met hulpverlening, oppas/vakantieopvang voor pleegkinderen;
- Financiële ondersteuning;
- Informatie/tijdschriften;
- Introducerende ondersteuning (STAP-trainingen en TOP-training);
- Ondersteuning door de pleegzorgwerker.

2. Leeswijzer

Om inzicht te krijgen in de behoefte van pleegouders aan deskundigheidsbevordering is er een vragenlijst ontwikkeld en uitgezet en zijn er focusgroepen gehouden met pleegouders.

De resultaten van de vragenlijst en de focusgroepen worden in dit rapport beschreven.

De resultaten uit de vragenlijst worden verhelderd door middel van de tabellen waarin percentages staan weergegeven.

Daar waar de aantallen dit toelaten, of daar waar relevant, is getoetst of er een samenhang is tussen de behoefte van pleegouders en het soort pleegzorg, de ervaringsjaren van de pleegouder en de leeftijd van het pleegkind. Als uit de statistische analyses naar voren komt dat een verschil niet op toeval berust, dan is de uitkomst statistisch significant. In de tabellen wordt dit aangegeven met een *.

Aan de pleegouders is gevraagd hoeveel pleegkinderen ze in het gezin hebben ten tijde van het invullen van de vragenlijst. Vervolgens is per pleegkind een aantal kenmerken uitgevraagd.

Om ruis te voorkomen, zijn bij de analyse naar de samenhang tussen leeftijd van het pleegkind en de ondersteuningsbehoefte van pleegouders, alleen die pleegouders meegenomen die één pleegkind in het gezin hebben, zodat we zeker weten dat de antwoorden van die pleegouders betrekking hebben op dat pleegkind en niet op de andere pleegkinderen.

Er zijn tabellen waar als resultaat 0% staat weergegeven. Dat kan betekenen dat niemand het betreffende antwoord heeft gegeven of het kan een gevolg zijn van afronding, waarbij het werkelijke percentage dan tussen de 0% en de 0,5% ligt.

Bij enkele onderwerpen kom het voor dat niet iedereen alle vragen over het onderwerp hoeft te beantwoorden. Pleegouders die bijvoorbeeld geen training, cursus of thema-avond hebben bijgewoond, kunnen de vervolgvragen over die training, cursus of thema-avond overslaan. In de analyse van deze vervolgvragen worden de niet-gebruikers buiten beschouwing gelaten. Wanneer de resultaten betrekking hebben op een deel van de pleegouders, zal dit bij de tabellen worden aangegeven. Bij de tabellen wordt dan ook aangegeven om hoeveel pleegouders het gaat door middel van $N= \dots$

Aansluitend op de vragenlijst zijn er zes focusgroepen georganiseerd in het hele land. Daar waar de resultaten uit de vragenlijst om verdieping vroegen is er tijdens de focusgroep met pleegouders over doorgesproken. Per onderwerp worden, waar relevant, de resultaten uit de focusgroepen beschreven.

Achtereenvolgend wordt beschreven in dit rapport:

- methode,
- de achtergrondkenmerken van pleegouders die de vragenlijst hebben ingevuld,
- gebruik huidige ondersteuningsaanbod,
- tevredenheid met het huidige ondersteuningsaanbod,
- wensen ten aanzien van deskundigheidsbevordering.

3. Methode

Om inzicht te krijgen in de ondersteuningsbehoefte van pleegouders is er een vragenlijst uitgezet onder pleegouders er zijn er focusgroepen gehouden.

3.1 Vragenlijst

Pionn en NVP hebben de vragenlijst 'Ondersteuningsbehoefte van pleegouders' ontwikkeld om inzicht te krijgen in de ondersteuningsbehoefte van pleegouders. De vragenlijst bestaat uit zes onderdelen:

1. algemene kenmerken van de pleegouders,
2. ervaring als pleegouder,
3. gebruik huidige ondersteuningsaanbod,
4. tevredenheid over het ondersteuningsaanbod,
5. wensen ten aanzien van de inhoud en de vorm van het ondersteuningsaanbod,
6. ondersteuningsbehoeften ten aanzien van onder andere opvoedvaardigheden, hechting, loyaliteit, trauma, samenwerking en communicatie en veiligheid.

In het voorjaar van 2015 is de vragenlijst digitaal, zo breed mogelijk uitgezet onder pleegouders in Nederland. De vragenlijst is gedistribueerd onder alle pleegzorgaanbieders in Nederland met het verzoek de vragenlijst uit te zetten onder haar pleegouders, daarnaast zijn de pleegouders geattendeerd op de vragenlijst via nieuwsbrieven van Pleegwijzer, NVP en Pleegouderssupport Zeeland. Dit heeft geresulteerd in 1061 ingevulde vragenlijsten.

In bijlage één is de vragenlijst 'Ondersteuningsbehoefte van pleegouders' te vinden.

3.2 Focusgroepen

Ter verdieping van de resultaten van de vragenlijst zijn er zes focusgroepen georganiseerd op zes verschillende locaties in Nederland (zie tabel 1). Tijdens de focusgroepen stonden de volgende onderwerpen centraal: persoonlijke ervaringen van de pleegouders met het ondersteuningsaanbod en wensen en behoeften ten aanzien van de vorm en de inhoud van het ondersteuningsaanbod. Deze onderwerpen kwamen aan bod tijdens een interactieve bijeenkomst van circa 2,5 uur.

Pleegouders konden zich aanmelden voor de focusgroepen via de vragenlijst 'Ondersteuningsbehoefte van pleegouders'. In totaal hebben 46 pleegouders deelgenomen aan de focusgroepen. Het protocol is te vinden in bijlage twee.

Tabel 1. Deelnemers focusgroepen

Locatie	Aantal pleegouders
Apeldoorn	7
Amsterdam	10
Papenvoort (Drenthe)	8
Eindhoven	6
Rijswijk	9
Utrecht	6

4. Achtergrondkenmerken

Om inzicht te geven in de achtergrond van de pleegouders die de vragenlijst hebben ingevuld worden in dit hoofdstuk achtereenvolgend beschreven: de algemene kenmerken van de pleegouders, de vorm en soort pleegzorg die de pleegouders bieden, de mate van ervaring van de pleegouders en de kenmerken van het pleeggezin.

4.1 Algemene kenmerken van de pleegouders

In totaal hebben 1061 pleegouders de vragenlijst ingevuld, waarvan het grootste deel vrouwen tussen de 35 en 64 jaar. Een ruime meerderheid van de pleegouders is gehuwd of woont samen (85%). Zoals in tabel 2 is te lezen heeft de helft een HBO of WO opleiding en een derde van de pleegouders een MBO opleiding gevolgd. Kijkend naar de nederlandse bevolking is het percentage hoogopgeleiden van de onderzoekspopulatie relatief hoog (in Nederland is in 2014 25% hoogopgeleid, bron CBS).

Tabel 2. Sociaal demografische gegevens (vragenlijst)

	Aantal	%
Totaal	1061	
Geslacht en leeftijd	Man, 19-34 jaar	1
	Man, 35-49 jaar	7
	Man, 50-64 jaar	9
	Man, 65-75 jaar	2
	Man, 76-90 jaar	0
	Vrouw, 19-34 jaar	7
	Vrouw, 35-49 jaar	40
	Vrouw, 50-64 jaar	30
	Vrouw, 65-75 jaar	3
	Vrouw, 76-90 jaar	0
Gezinssituatie	Alleenstaand	14
	Samenwonend / gehuwd	85
	Gescheiden	1
Opleiding	Basisonderwijs/Primair	2
	Onderwijs	
	VMBO	10
	HAVO	6
	VWO/atheneum/gymnasium	2
	MBO	31
	HBO/WO	49

Van de pleegouders hebben de meeste pleegouders een betaalde baan (69%), 22% is huisvrouw/huisman en 13% doet vrijwilligerswerk. De meeste pleegouders werk(t)en binnen de gezondheidszorg (21%), welzijn/ (jeugd)zorg (14%) en onderwijs (13%) (in bijlage drie staan de gegevens in meer detail weergegeven).

De vragenlijst is onder alle pleegzorgaanbieders van Nederland uitgezet (totaal 28). De meeste pleegouders die de vragenlijst hebben ingevuld zijn woonachtig in de provincies Noord-Holland (16%), Noord-Brabant (16%), Zuid-Holland (16%), Drenthe (13%) en Utrecht (13%).

Tabel 3. Provincie waar pleegouders woonachtig zijn (vragenlijst)

	%
Drenthe	13
Friesland	0
Groningen	1
Overijssel	8
Flevoland	0
Noord-Holland	16
Gelderland	12
Utrecht	13
Noord-Brabant	16
Zuid-Holland	16
Limburg	4
Zeeland	1

De meeste pleegouders die hebben meegedaan zijn aangesloten bij Spirit (13%), De Rading (13%), Jeugdformaat (13%) en Yorneo (12%) (zie voor meer informatie tabel 27 in bijlage 3).

4.2 Vorm en soort pleegzorg

Aan alle pleegouders is gevraagd welke soort pleegzorg ze bieden:

- bestandspleegzorg: opvang van kinderen die de pleegouders op voorhand niet kennen,
- netwerkpleegzorg: opvang van kinderen in hun eigen sociale netwerk.

Daarnaast is ook aan de pleegouders gevraagd welke vorm van pleegzorg ze aanbieden:

- crisispleegzorg: korte opvang van kinderen die per direct niet meer thuis kunnen wonen,
- perspectief zoekende pleegzorg: opvang voor enkele maanden, de nadruk bij deze vorm ligt op de terugkeer naar huis (deze vorm wordt ook wel hulpverleningsvariant genoemd),
- perspectief biedende pleegzorg: langdurige opvang van pleegkinderen (deze vorm wordt ook wel opvoedingsvariant genoemd),
- deeltijdzorg, opvang voor in het weekend en vakanties ter ontlasting van de eigen ouders.

Zoals in tabel 4 is te lezen heeft 70% van de pleegouders die de vragenlijst hebben ingevuld een bestandspleeggezin, 26% een netwerkpleeggezin en 4% van de pleegouders beiden. Kijkend naar de landelijke cijfers dan zijn de netwerkpleegouders binnen het onderzoek ondervertegenwoordigd; in Nederland wordt 40% van de kinderen opgevangen in een netwerkpleeggezin.

Pleegouders kunnen verschillende vormen van pleegzorg aanbieden. Van die pleegouders die de

vragenlijst hebben ingevuld biedt de meerderheid van de pleegouders perspectief biedende pleegzorg (73%).

Tabel 4. Soort en vorm pleeggezin (vragenlijst)

		%
Soort pleeggezin	Netwerkpleeggezin	26
	Bestandspleeggezin	70
	Netwerkpleeggezin en bestandspleeggezin	4
Vorm pleeggezin ¹	Crisispleegzorg	20
	Perspectief zoekend	14
	Perspectief biedend	73
	Deeltijdpleegzorg, zoals vakantie en/of weekendgezin	24

¹ Pleegouders kunnen meerdere vormen van pleegzorg aanbieden doordat ze de zorg voor meerdere pleegkinderen hebben

4.3 Ervaring als pleegouder

Om zicht te krijgen in de ervaring van de pleegouders is een vraag gesteld over het aantal jaren dat iemand pleegouder is, een vraag over het aantal kinderen in zorg en een vraag over *de ervaren* deskundigheid.

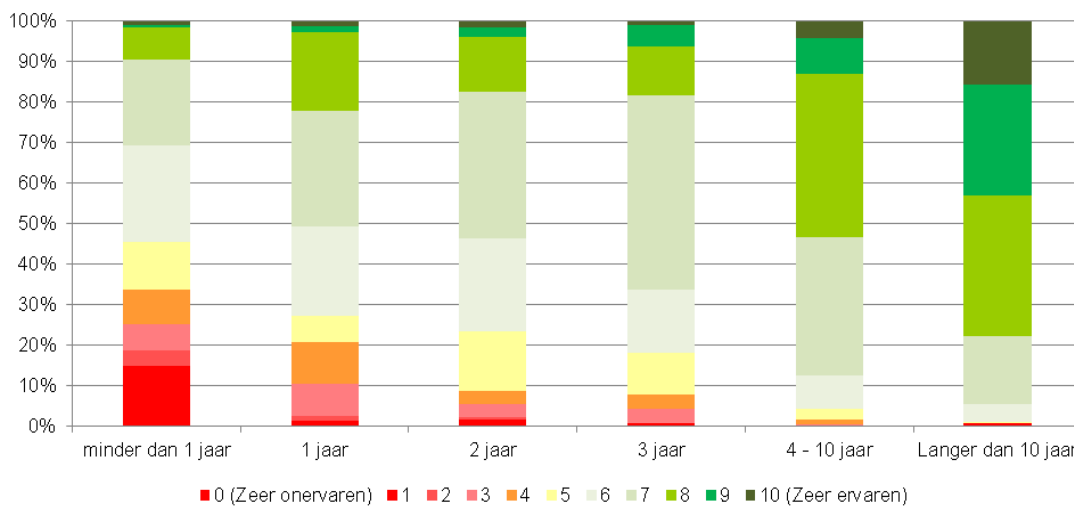
De meeste pleegouders die de vragenlijst hebben ingevuld zijn 'ervaren' pleegouders en zijn vier jaar of langer pleegouder (59%). Naast het aantal jaren dat iemand pleegouder is, is ook gevraagd hoeveel pleegkinderen iemand in zorg heeft gehad. In totaal heeft 39% één pleegkind in zorg gehad, 21% heeft twee pleegkinderen in zorg gehad en 38% heeft meer dan twee pleegkinderen in zorg gehad.

Tabel 5. Aantal jaren pleegouder en aantal kinderen in zorg gehad (vragenlijst)

		%
Aantal jaren pleegouder	Minder dan 1 jaar	12
	1 jaar	7
	2 jaar	12
	3 jaar	11
	4 - 10 jaar	36
	> 10 jaar	23
Pleegkinderen in zorg gehad	Geen Pleegkind	1
	1 Pleegkind	39
	2 Pleegkinderen	21
	3 Pleegkinderen	10
	4 Pleegkinderen	5
	5-10 Pleegkinderen	14
	> 10 pleegkinderen	9

Naast het daadwerkelijke aantal ervaringsjaren is ook aan pleegouders gevraagd hoe ervaren zich zich *voelen* op een schaal van nul (zeer onervaren) tot tien (zeer ervaren). Zoals uit figuur 1 blijkt is er een

sterke samenhang tussen hoe ervaren pleegouders zich voelen en het aantal jaar dat iemand pleegouder is. Naarmate men langer pleegouder is, voelen ze zich ook meer ervaren als pleegouder.

Figuur 1. ervaringsjaren als pleegouder versus ervaren voelen (vragenlijst)

4.4 Kenmerken van het pleeggezin

Aan pleegouders is tevens gevraagd hoeveel pleegkinderen ten tijde van het invullen van de vragenlijst in het gezin wonen en/ of pleegouders problemen op bepaalde gebieden problemen ervaren.

In totaal heeft een meerderheid van de pleegouders (60%) één pleegkind in huis wonen ten tijde van het invullen van de vragenlijst, 21% twee pleegkinderen en 19% meer dan twee pleegkinderen.

Tabel 6. Aantal pleegkinderen tijdens invullen (vragenlijst)

		%
Hoeveel pleegkinderen in gezin	1 Pleegkind	60
	2 Pleegkinderen	21
	3 Pleegkinderen	6
	4 Pleegkinderen	3
	5 Pleegkinderen	1
	> 5 pleegkinderen	0
	Geen pleegkinderen	9

Een ruime meerderheid van de pleegouders ervaart een of meerdere problemen bij hun pleegkinderen (82%). In totaal ervaart 55% van de pleegouders hechtingsproblemen en 41% ervaart problemen op het gebied van trauma. Een substantieel deel van de pleegouders ervaart gedragsproblemen bij hun pleegkind(eren) (40%). Onder gedragsproblemen wordt verstaan een gedragsstoornis, persoonlijkheidsstoornis, agressie of depressie. Van alle pleegouders ervaart 29% problemen in de communicatie of samenwerking met biologische ouders en 27% loyaliteitsproblemen (zie tabel 7).

Tabel 7. Probleemgebieden pleegkinderen (vragenlijst)

		%
Problemen pleegkinderen	Hechting	55
	Trauma('s)	41
	Gedragsproblemen ¹	40
	Communicatie of samenwerking met biologische ouders	29
	Loyaliteit	27
	Lichamelijke of verstandelijke beperking	17
	Communicatie/omgang met mij als pleegouder	14
	Communicatie of samenwerking met de hulpverlening	8
	Seksuele ontwikkeling	6
	Geen van bovenstaande	18

¹ Met gedragsproblemen wordt bedoeld: gedragsstoornis, persoonlijkheidsstoornis, agressie, depressie, etc.

5. Gebruik huidige ondersteuningsaanbod

In dit hoofdstuk wordt beschreven in welke mate pleegouders gebruik hebben gemaakt van trainingen, cursussen, thema-avonden en andere informatiebronnen.

5.1 Trainingen, cursussen of thema-avonden

Om meer zicht te krijgen in het gebruik van het huidige ondersteuningsaanbod is aan de pleegouders gevraagd of ze *ooit* wel eens een training, cursus of thema-avond hebben gevolgd (naast de introductiecursus, zoals STAP of TOP) en of ze in het jaar voorafgaand aan het invullen van de vragenlijst wel eens een training, cursus of thema-avond hebben gevolgd.

In totaal heeft 63% van alle pleegouders *ooit* eens een training, cursus of thema-avond bezocht. In 84% van de gevallen werd de training of cursus gegeven door de eigen pleegzorgaanbieder, in andere gevallen door een 'andere pleegzorgaanbieder', GGZ instelling, belangenvereniging of andere partijen. Zoals in tabel 8 is te lezen hebben vooral pleegouders met een bestandspleeggezin *ooit* gebruik gemaakt van een training, cursus of thema-avond (70%), pleegouders met een netwerkpleeggezin hebben daarentegen minder vaak een training, cursus of thema-avond bijgewoond (42%).

Naast het soort pleeggezin is er ook een samenhang tussen het aantal jaren dat iemand pleegouder is en of iemand ooit wel eens een training, cursus of thema-avond heeft bijgewoond. Met het toenemen van het aantal ervaringsjaren van de pleegouder neemt het percentage pleegouders dat *ooit* een training, cursus of thema-avond heeft gevolgd toe. Er blijkt geen samenhang te zijn tussen de leeftijd van het pleegkind en of iemand ooit wel eens een training, cursus of thema-avond heeft bijgewoond.

Tabel 8. Ooit een training, cursus of thema-avond bijgewoond (vragenlijst)

		Ooit training/cursus/thema- avond bijgewoond
		Ja %
Totaal		63
Soort pleeggezin*	Netwerkpleeggezin	42
	Bestandspleeggezin	70
	Netwerkpleeggezin en bestandspleeggezin	63
Aantal jaren pleegouder*	Minder dan 1 jaar	34
	1 jaar	49
	2 jaar	56
	3 jaar	65
	4 - 10 jaar	67
	> 10 jaar	76
Pleegkind leeftijdsgroepen	Baby	61
	Peuter	74
	Kleuter	64
	Schoolkind	60
	Puber	54
	Adolescent	56

* Significant verschil: de mate waarin pleegouders *ooit* een training, cursus of thema-avond hebben gevolgd hangt samen met het soort pleeggezin en de ervaringsjaren van de pleegouder.

Van alle pleegouders die ooit een cursus, training, of thema-avond hebben bezocht heeft 70% het afgelopen jaar een cursus, training of thema-avond bezocht (zie tabel 9).

Tabel 9. Afgelopen jaar een training, cursus of thema-avond bijgewoond (vragenlijst)
(Alleen pleegouders die ooit een training, cursus of thema-avond hebben bijgewoond, N=627)

		%
Afgelopen jaar gebruik training/cursus/thema-avond	0 keer	30
	1 keer	32
	2 keer	20
	3 keer	8
	4 keer	4
	> 4 keer	7

In tabel 10 is te lezen dat vooral ‘minder ervaren’ pleegouders (0-2 jaar ervaring) en pleegouders met jonge pleegkinderen (baby of peuter) het afgelopen jaar een cursus of training hebben gevolgd.

Tabel 10. Afgelopen jaar een training, cursus of thema-avond bijgewoond (vragenlijst) (Alleen pleegouders die ooit een training, cursus of thema-avond hebben bijgewoond, N=627)

		Afgelopen jaar training, cursus of thema-avond bijgewoond
		Ja
		%
Totaal		70
Soort pleeggezin	Netwerkpleeggezin	68
	Bestandspleeggezin	71
	Netwerkpleeggezin en bestandspleeggezin	75
Aantal jaren pleegouder*	Minder dan 1 jaar	95
	1 jaar	91
	2 jaar	91
	3 jaar	70
	4 - 10 jaar	70
	> 10 jaar	55
Pleegkind leeftijdsgroepen*	Baby	91
	Peuter	95
	Kleuter	84
	Schoolkind	69
	Puber	63
	Adolescent	56

* Significant verschil: de mate waarin pleegouders *het afgelopen jaar* een training, cursus of thema-avond hebben gevolgd hangt samen met de ervaringsjaren van de pleegouder en de leeftijd van het pleegkind.

Zoals eerder beschreven reageren vooral ervaren pleegouders bevestigend op de vraag of ze ‘ooit’ wel eens een training of cursus hebben gevolgd, terwijl vooral de minder ervaren pleegouders aangeven recentelijk een training of cursus hebben gevolgd. Het verschil in percentage op de vragen ‘ooit’ een training of cursus te hebben gevolgd en ‘recentelijk’ is mogelijk te verklaren door het feit dat ‘ervaren’ pleegouders door de jaren heen vaker in de gelegenheid zijn geweest om een training of cursus te volgen, dan minder ervaren pleegouders, en dat de minder ervaren pleegouders die een cursus of training hebben gevolgd, dit het afgelopen jaar hebben gedaan (immers ze zijn nog maar één of twee jaar pleegouder). De training, cursus of thema-avond die pleegouders hebben bezocht gingen veelal over hechting (51%), opvoedvaardigheden (28%) en trauma (25%) (zie tabel 11).

Tabel 11 Onderwerpen van de training, cursus of thema-avond (vragenlijst) (Alleen pleegouders die ooit een training, cursus of thema-avond hebben bijgewoond, N=626)

	Ja
	%
Opvoedvaardigheden	28
Hechting	51
Loyaliteit	20
Trauma	25
Samenwerking & communicatie (met biologische netwerk of hulpverlening)	14
Transitie Jeugdzorg	16

5.1.1 Redenen om niet te gaan

Het merendeel van de pleegouders heeft ooit eens een training, cursus of thema-avond bezocht. Echter, er is ook een groep pleegouders (37%) die nog nooit een training, cursus of thema-avond heeft bijgewoond. Deze paragraaf geeft inzicht in de redenen van pleegouders om niet deel te nemen aan de trainingen, cursussen of thema-avonden.

De meest genoemde reden is 'Ik heb zelf genoeg kennis en ervaring' (31%), dit betreft vooral pleegouders met meer dan 4 jaar ervaring (60%). Andere redenen die vaak zijn genoemd zijn: 'Ik heb er geen behoefte aan'(26%) ('*Er is geen noodzaak voor geweest.*') en 'Ik heb geen tijd om aan dergelijke activiteiten mee te doen' (24%) ('*Ik heb geen oppas kunnen regelen*', '*Ik ga spaarzaam om met mijn vrije tijd*'). In totaal geeft 13% van de pleegouders aan dat de onderwerpen van de trainingen niet aanspreken (zie tabel 12).

Tabel 12. Redenen om geen cursus, training of thema-avond bij te wonen (vragenlijst) (Alleen pleegouders die nog nooit een training, cursus of thema-avond hebben bijgewoond, N=374)

	Ja
	%
Ik heb zelf genoeg kennis en ervaring	31
Ik heb er geen behoefte aan	26
Ik heb geen tijd om aan dergelijke activiteiten mee te doen	24
Ik vind het tijdstip niet handig	18
Ik vind de locatie niet handig	13
De onderwerpen spreken mij niet aan	13
Ik wist niet van het bestaan ervan	9
Ik vind de reiskosten te hoog	2
Ik twijfel aan de betrouwbaarheid van organisaties en/of deelnemers	1
Ik schaam mij voor mijn vraag/probleem	0
Ik ben bang voor een respectloze behandeling	0
Ik ben bang om bekenden tegen te komen	0

Hoe komt het dat je nog nooit gebruik hebt gemaakt van cursussen, themavonden? (bron: focusgroepen)

In de focusgroepen is uitgebreid stil gestaan bij de vraag, wat pleegouders weerhoudt om een cursus, workshop of thema-avond te volgen over pleegzorg. Een van de meest genoemde redenen is dat het onderwerp niet (genoeg) aansluit: het aanbod sluit niet aan bij de vorm van pleegzorg (netwerkpleeggezin); het aanbod sluit niet aan bij de levensfase van het pleegkind; het past niet bij de specifieke problematiek van het pleegkind.

Een andere reden die bij de focusgroepen sterk naar voren kwam heeft te maken met het moment van de cursus of training en de behoefte op een bepaald moment. Pleegouders geven tijdens de focusgroepen aan dat ze ondersteuning willen op het moment dat ze vastlopen. *“Wanneer je de informatie krijgt op een moment dat het niet actueel is beklijft het niet”.*

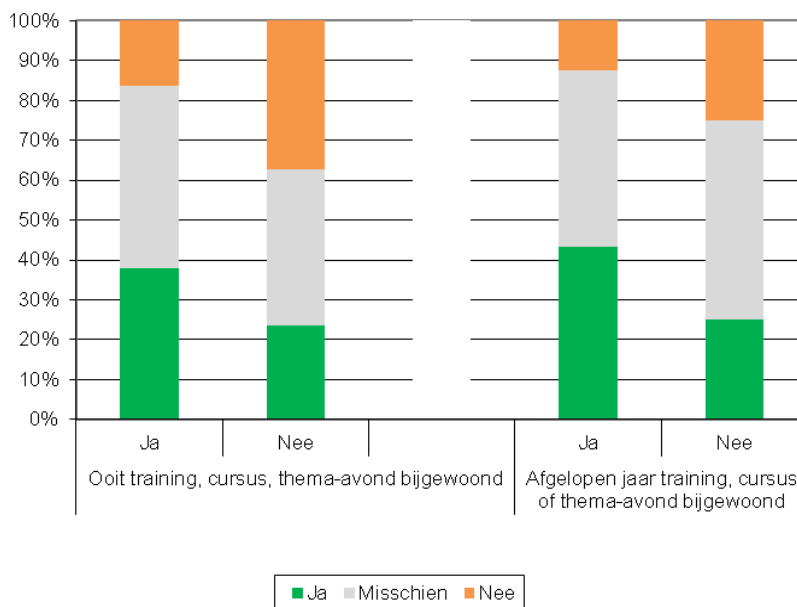
Net als in de vragenlijst komt ook tijdens de focusgroepen sterk naar voren dat praktische zaken zoals het ontbreken van tijd of een te grote reisafstand redenen zijn om geen cursus, training of thema-avond bij te wonen.

Een aantal pleegouders geven aan niet te weten dat er een cursus, training of thema-avond is, dit betreft vooral pleegouders met een netwerkpleeggezin.

5.1.2 Wanneer vaker gaan?

Eén derde van alle pleegouders zou wel vaker naar een training, cursus of thema-avond willen gaan.

Na toetsing blijkt dat met name pleegouders die als eens eerder een training of cursus gevolgd hebben er vaker heen zouden willen gaan en niet zozeer pleegouders die nog nooit een cursus, thema-avond of cursus hebben gevolgd (zie figuur 2).

Figuur 2. Zou u vaker naar een training, cursus of thema-avond willen gaan (vragenlijst)

Pleegouders die aangeven vaker te willen gaan zijn met name pleegouders met een bestandspleeggezin, pleegouders die nul tot één jaar pleegouder zijn en pleegouders met een peuter of kleuter als pleegkind. Opmerkelijk is het percentage pleegouders dat ‘misschien’ heeft geantwoord (43%).

Tabel 13. Vaker training, cursus of thema-avond willen gaan (vragenlijst)

		Vaker naar cursus, training, thema-avond		
		Ja	Nee	Misschien
		%	%	%
Totaal		33	24	43
Soort pleeggezin*	Netwerkpleeggezin	21	36	43
	Bestandspleeggezin	37	20	44
	Netwerkpleeggezin en bestandspleeggezin	35	22	43
Aantal jaren pleegouder*	Minder dan 1 jaar	43	15	43
	1 jaar	34	18	48
	2 jaar	31	22	47
	3 jaar	40	24	36
	4 - 10 jaar	33	25	43
	> 10 jaar	25	31	44
Pleegkind leeftijdsgroepen*	Baby	22	22	56
	Peuter	52	17	31
	Kleuter	44	12	44
	Schoolkind	32	26	43
	Puber	24	32	43

* Significant verschil: de mate waarin pleegouders aangeven vaker naar een training, cursus of thema-avond te willen gaan hangt samen met het soort pleeggezin, het aantal ervaringsjaren van de pleegouder en de leeftijd van het pleegkind.

5.2 Gebruik boeken, tijdschriften en internet

Naast het bijwonen van cursussen, trainingen en thema-avonden zijn er ook andere vormen van aanbod waarmee pleegouders hun deskundigheid kunnen bevorderen. In totaal zoekt 85% van de pleegouders wel eens informatie op in boeken, tijdschriften en internet. Zoals in tabel 14 is te lezen wordt internet het vaakst geraadpleegd. Uit de focusgroepen is gebleken dat pleegouders hier voornamelijk informatie opzoeken over de rechten van pleegouders en informatie over bepaalde gedragsproblematiek.

Tabel 14. Maakt gebruik van informatie ter ondersteuning van eigen deskundigheid (alleen pleegouders die hebben aangegeven wel eens informatie op te zoeken, N=843) ¹

	Ja
	%
Ja, boeken	49
Ja, tijdschriften	34
Ja, internet	73

¹ Pleegouders konden meerdere antwoorden aankruisen

5.3 Kennisuitwisseling tussen pleegouders

Kennisuitwisseling tussen pleegouders wordt door 54% van de pleegouders gebruikt (zie tabel 15). Pleegouders geven aan dat kennisuitwisseling en contact met andere pleegouders hen helpt bij het uitwisselen van tips en ervaringen ('*Vrienden/familie begrijpen het vaak niet*'). Deze kennisuitwisseling tussen pleegouders vindt veelal plaats tijdens informele bijeenkomsten. Vooral pleegouders met een bestandspleeggezin en pleegouders die zowel een bestandpleeggezin als netwerkpleeggezin zijn, wonen informele bijeenkomsten bij (zie tabel 16).

Naast het soort pleeggezin is er ook een samenhang met het aantal ervaringsjaren van een pleegouder; naarmate pleegouders meer ervaren zijn neemt het percentage dat gebruik heeft gemaakt van kennisuitwisseling met ander pleegouders toe.

Tabel 15. Maakt gebruik van kennisuitwisseling met andere pleegouders (vragenlijst)

		Ja
		%
Totaal		54
Soort pleeggezin *	Netwerkpleeggezin	34
	Bestandspleeggezin	61
	Netwerkpleeggezin en bestandspleeggezin	73
Aantal jaren	Minder dan 1 jaar	37
Pleegouder *	1 jaar	50
	2 jaar	48
	3 jaar	52
	4 - 10 jaar	57
	> 10 jaar	64

* Significant verschil: de mate waarin pleegouders gebruik maken van kennisuitwisseling met anderen pleegouders hangt samen met het soort pleeggezin en het aantal ervaringsjaren van de pleegouder.

Tabel 16. Maakt gebruik van kennisuitwisseling met andere pleegouders (alleen pleegouders die hebben aangegeven wel eens gebruik te maken van kennisuitwisseling met andere pleegouders, N=540) ¹

		Ja, online	Ja, tijdens formele bijeenkomsten	Ja, tijdens informele bijeenkomsten
		%	%	%
Totaal		12	40	69
Soort pleeggezin * ²	Netwerkpleeggezin	11	53	49
	Bestandspleeggezin	12	37	72
	Netwerkpleeggezin en bestandspleeggezin	19	56	81
Aantal jaren	Minder dan 1 jaar	23	30	60
Pleegouder * ³	1 jaar	0	36	73
	2 jaar	11	39	66
	3 jaar	13	43	67
	4 - 10 jaar	10	44	68
	> 10 jaar	15	38	72

¹ Pleegouders konden meerdere antwoorden aankruisen

² Significant verschil: de mate waarin pleegouders gebruik maken van kennisuitwisseling met andere pleegouders via 'formele bijeenkomsten' en 'informele bijeenkomsten' hangt samen met het soort pleeggezin.

³ Significant verschil: de mate waarin pleegouders gebruik maken van 'online' kennisuitwisseling met andere pleegouders hangt samen met het aantal ervaringsjaren van de pleegouder.

6. Tevredenheid huidige ondersteuningsaanbod

Interessant is de vraag of pleegouders tevreden zijn met het huidige ondersteuningsaanbod. Circa 10% van alle pleeggouders geeft aan onvoldoende zicht te hebben op het aanbod van trainingen, cursussen of thema-avonden, literatuur en kennisuitwisseling tussen pleegouders om daar een mening over te hebben en 20% van de pleegouders voor wat betreft het online aanbod. Vooral pleegouders met een netwerkpleeggezin en minder ervaren pleegouders (minder dan 1 jaar pleegouder) hebben onvoldoende zicht op het aanbod om daar een mening over te vormen.

Van de pleegouders die wel zicht hebben op het aanbod is circa de helft tevreden over het huidige aanbod, 37% is neutraal en is 8%-15% is (zeer) ontevreden (zie tabel 17). Er is geen samenhang gevonden tussen tevredenheid en het soort pleeggezin, de leeftijd van het pleegkind en de ervaring van de pleegouders.

Tabel 17. Tevredenheid – ondersteuningsaanbod (vragenlijst)

	(zeer) ontevreden	Neutraal	(zeer) tevreden
	%	%	%
Aanbod van trainingen, cursussen of thema-avonden	11	37	53
Beschikbaarheid literatuur	8	40	51
Mogelijkheid om kennis uit te wisselen met andere pleegouders	15	41	44
Online aanbod	12	44	44

Hoe is je ervaring met de cursussen en trainingen die je hebt gevolgd? (bron: focusgroepen)

Tijdens de focusgroepen is gesproken over de kwaliteit van het ondersteuningsaanbod. Uit de focusgroepen blijkt dat er grote verschillen bestaan tussenpleegzorgaanbieders, zowel in frequentie waarop het aanbod wordt aangeboden, de vorm van de ondersteuning, de hoeveelheid cursussen/trainingen en workshops, de mate waarin dit aanbod ook bekend is bij pleegouders, als in de onderwerpen waarbij ondersteuning wordt aangeboden.

Ondanks de verschillen tussen zorgaanbieders zijn er tijdens de focusgroepen een aantal onderwerpen herhaaldelijk naar voren gekomen als het gaat om de kwaliteit van het aanbod. Met name onderstaande onderwerpen zijn herhaaldelijk genoemd.

- De inhoud van de cursus sluit onvoldoende aan bij mijn situatie als pleegouder.
  - 'Ik mis een goede trainer, die goed kan bijsturen.' Soms heb je een pleegouder die alle aandacht opvraagt, daar hoef ik niet naar te luisteren.'
  - De informatie is te oppervlakkig en heeft onvoldoende diepgang.
  - Niet gericht op de praktijk (hoe ga je om met ...)
- De cursus/ training duurt te lang.

Pleegouders die wel erg te spreken zijn over de ondersteuning, noemen veelal:

- gerichte bewezen effectieve interventies,
- bijeenkomst met een expert (bijvoorbeeld een jurist),
- goede trainer, met sterke didactische vaardigheden en sturend vermogen,
- juiste balans tussen theorie, praktijk, ruimte voor het delen van ervaringen en persoonlijke aandacht.

7. Wensen ten aanzien van cursussen en trainingen

Eén derde van de pleegouders zou wel vaker naar een training, cursus of thema-avond willen gaan en 43% misschien. Wat maakt dat deze pleegouders daadwerkelijk vaker een cursus en/of training zullen gaan volgen? De pleegouders gaven in de open invulvelden in de vragenlijst in ieder geval aan dat heldere communicatie omtrent het aanbod erg belangrijk is. Hiermee wordt allereerst bedoeld dat je als pleegouder (tijdig) weet dat er bepaalde cursussen en trainingen worden aangeboden, maar daarnaast ook dat er voldoende informatie beschikbaar is over een cursus of training zodat je weet wat je kan verwachten. Naast deze algemene wensen ten aanzien van de communicatie, hebben pleegouders wensen geuit ten aanzien van de invulling (hoe wordt er invulling gegeven aan een onderwerp) en de toegankelijkheid (wanneer en hoe toegankelijk) van het ondersteuningsaanbod. In dit hoofdstuk wordt daar op ingegaan.

7.1 Invulling

Pleegouders vinden het voornamelijk belangrijk dat het aanbod realistisch is en voldoende aansluit bij het dagelijks leven (72%). Uit zowel de focusgroepen als de reacties in de open invulvelden van de vragenlijst blijkt dat pleegouders wensen dat:

- het aanbod aansluit op specifieke situaties van het pleeggezin (bijvoorbeeld specifieke thema's voor weekendpleegouders en vakantie pleegouders, thema's gerelateerd aan de leeftijd van het pleegkind, thema's gerelateerd aan netwerkpleeggezin),
- het geleerde bruikbaar is in het pleeggezin op dat moment.

In het verlengde van de wens dat het aanbod realistisch moet zijn en voldoende moet aansluiten bij het dagelijks leven, vindt 72% van de pleegouders het ook belangrijk dat er concrete handvatten worden gegeven met betrekking tot het onderwerp.

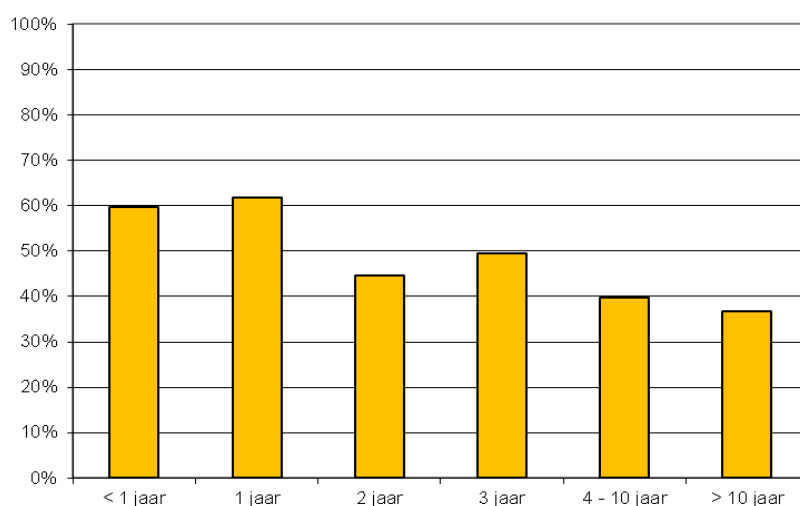
Daarnaast spreekt 66% van de pleegouders de wens uit dat bepaald aanbod wordt gegeven door een specialist op het onderwerp zodat voldoende diepgang wordt behaald. Welke specialist gewenst is, is afhankelijk van het onderwerp. Het kan gaan om een jurist als het gaat om de rechten en positie van pleegouders of om een therapeut als het gaat om bepaalde gedragingen, aldus de pleegouders tijdens de focusgroepen.

Een ervaren pleegouder bij de training/cursus of thema-avond wordt ook op prijs gesteld (44%). Zoals in figuur 3 is te lezen vinden vooral de minder ervaren pleegouders het belangrijk dat een ervaren pleegouder aanwezig is. Naast de aanwezigheid van een ervaren pleegouder, willen pleegouders ook graag de mogelijkheid hebben om ervaringen uit te wisselen met andere pleegouders.

Tabel 18. Belangrijk met betrekking tot de invulling van het ondersteuningsaanbod (vragenlijst) ¹

	Ja
	%
Dat het realistisch is/voldoende aansluit bij het dagelijks leven	72
Dat er concrete handvatten worden gegeven m.b.t. het onderwerp	72
Dat het gegeven wordt door een specialist op het onderwerp	66
Dat ervaren pleegouders aanwezig zijn bij de training/cursus of thema-avond	44
Dat er praktijkvoorbeelden worden gegeven	42
Dat er ruimte is voor uitwisseling met andere pleegouders	39
Dat er ruimte is voor reflectie op mijn eigen ervaringen	38
Dat er voldoende theoretische achtergrond informatie wordt gegeven	28

¹ Pleegouders konden meerdere antwoorden aankruisen

Figuur 3. Samenhang tussen ervaringsjaren pleegouder en het belang dat een ervaren pleegouder aanwezig is bij de training, cursus of thema-avond (vragenlijst)*

* Significant verschil: de mate waarin pleegouders belang hechten aan de aanwezigheid van een ervaren pleegouder hangt samen met het aantal ervaringsjaren van de pleegouder.

Wens: contact met (ervaren) pleegouders (bron: focusgroepen)

Pleegouders spreken tijdens de focusgroepen sterk de voorkeur uit voor de aanwezigheid van een ervaren pleegouder tijdens de training of cursus. Dit zou bijvoorbeeld in de vorm van een vragenuurtje tijdens de cursus of training kunnen worden vormgegeven. Ook het contact na de training met deze ervaren pleegouders wordt genoemd als zeer wenselijk.

De behoefte aan contact met andere pleegouders bleek ook tijdens de focusgroepen. De meeste pleegouders bleven na het afronden van de focusgroepen met elkaar napraten, er werden persoonlijke verhalen met elkaar gedeeld en tips uitgewisseld, soms werden ook contactgegevens met elkaar uitgewisseld.

7.2 Toegankelijkheid

Naast de wijze waarop er invulling wordt gegeven aan het ondersteuningsaanbod, is het ook belangrijk dat het aanbod toegankelijk is, dat het aansluit bij het dagelijkse ritme van de pleegouder, waardoor het volgen van een training, cursus of thema-avond makkelijk is in te passen in de dagelijkse bezigheden. Praktisch betekent dat, dat de cursus/training of thema-avond niet te lang duurt, aldus 43% van de pleegouders. Daarnaast wil 44% van de pleegouders informatie raadplegen op het moment dat het hun uitkomt. Pleegouders geven aan sneller naar een cursus, training of thema-avond te gaan als het tijdstip en dag past (bijvoorbeeld buiten werktijd of tijdens schooltijd) en de reisafstand niet te groot is. In totaal benadrukt 23% van de pleegouders het belang van een groepstraining.

Tabel 19. Belangrijk met betrekking tot de toegankelijkheid van trainingen, cursussen of thema-avonden (vragenlijst)¹

	Ja
	%
Dat de duur van de cursus/training of thema-avond niet te lang is	43%
De mogelijkheid om informatie te raadplegen wanneer ik wil	44%
De mogelijkheid om het online te volgen	30%
De mogelijkheid om informatie te raadplegen waar ik wil	28%
Dat het een groepstraining betreft	23%

¹ Pleegouders konden meerdere antwoorden aankruisen

7.3 Wensen ten aanzien van Internet

Uit de vragenlijst is gebleken dat 73% van de pleegouders die wel eens informatie opzoeken, internet gebruikt. Het huidige aanbod op internet sluit nog niet optimaal aan bij het gebruik, zo blijkt uit de focusgroepen. Zo is de informatie over rechten en plichten nu niet makkelijk te vinden en is de informatie over bepaalde gedragsproblematiek niet specifiek gericht op pleegkinderen.

Pleegouders hebben tijdens de focusgroepen en bij het invullen van de vragenlijst de volgende wensen ten aanzien van internet geuit.

Internet als betrouwbare informatiebron

Pleegouders geven tijdens de focusgroepen aan behoefte te hebben aan een centraal en helder overzicht op het internet van betrouwbare informatiebronnen; een website waar je kunt vinden waar je moet zijn voor bepaalde vragen. Pleegouders gaven de onderstaande concrete suggesties mee:

- Een wikipedia voor pleegouders of een site als www.hulpvoorpleegouders.nl: een documentatiecentrum met informatie over allerlei problematieken (trauma, seksualiteit, hechting en sociale media).
- Een online overzicht van het ondersteuningsaanbod, danwel via een landelijke website of via een nieuwsbrief van de eigen pleegzorgorganisatie.

Internet om in contact te komen met andere pleegouders

Pleegouders zien ook een rol voor internet om met andere pleegouders in contact te komen of te blijven.

Pleegouders geven tijdens de focusgroepen de volgende suggesties:

- Een forum (met pleegouders in de buurt). NB: een aantal pleegouders zijn echter terughoudend in het gebruik van een forum, een combinatie van online en offline contact is daarbij wenselijk ('Ik ga niet zomaar met vreemden chatten.');

- Online follow-up: combinatie van een fysieke cursus met een online follow-up;
- Alarmchat: een plaats waar je bij een ervaren pleegouder of deskundige terecht kunt met vragen.

Verder zijn nog de volgende ideeën genoemd door de pleegouders:

- Een online cursus over een inhoudelijk thema zoals bijvoorbeeld autisme (ondersteunt met videobeelden, of in de vorm van een webinar);
- Youtube filmpje met korte instructies over hoe om te gaan met ...;

7.4 De organisatie van aanbod voor deskundigheidsbevordering

Tijdens de focusgroepen is er gesproken over de 'organisatie' van het ondersteuningsaanbod. Zou het aanbod een verplichtend karakter moeten hebben? Zou het aanbod voor alle pleegouders toegankelijk moeten zijn (ongeacht de aanbieder waar de pleegouder bij aangesloten is)? De reacties staan hier weergegeven.

Zou het aanbod van deskundigheidsbevordering een verplichtend karakter moeten hebben? (bron: focusgroepen)

Om een stimulans in te bouwen om deskundigheidsbevordering te volgen is tijdens de focusgroepen gefilosofeerd over de vraag of het aanbod voor deskundigheidsbevordering een verplicht onderdeel zou mogen zijn. De meeste pleegouders zijn geen voorstander van een verplichtend karakter: *'Pleegouder zijn is vrijwilligerswerk, daar moet je geen verplichtingen aan koppelen'. 'Als pleegouder ben je al gemotiveerd om het goed te doen voor je pleegkind, verplicht maken is dan ook niet nodig'. 'De kwaliteit van het huidige aanbod laat soms te wensen over waardoor verplicht stellen geen goed idee zou zijn.'*

Pleegouders vinden het in het algemeen wel belangrijk dat pleegouders de eigen kennis en vaardigheden bijhouden. Welke kennis relevant is, is afhankelijk van de situatie, verschilt per pleegkind en is ook afhankelijk van de vorm van de geboden zorg, aldus de pleegouders. Pleegouders gaven de volgende concrete suggesties:

- Thema-avonden/cursussen gerelateerd aan bepaalde problematieken.
- Na de STAP training, elk half jaar een follow-up cursus.

Will je als pleegouder toegang hebben tot een breed aanbod aan ondersteuning, ongeacht bij welke organisatie je bent aangesloten? (Bron: focusgroepen).

In de huidige constructie hebben pleegouders geen toegang tot het aanbod van een andere aanbieder dan waarbij ze zelf aangesloten zijn. Uit de focusgroepen is echter wel naar voren gekomen dat pleegouders idealiter toegang zouden willen hebben tot het ondersteuningsaanbod van 'andere' pleegzorgaanbieders. Pleegouders zien hier vooral het voordeel van een breder en flexibel aanbod.

8. Ondersteuningsbehoefte in de nabije toekomst

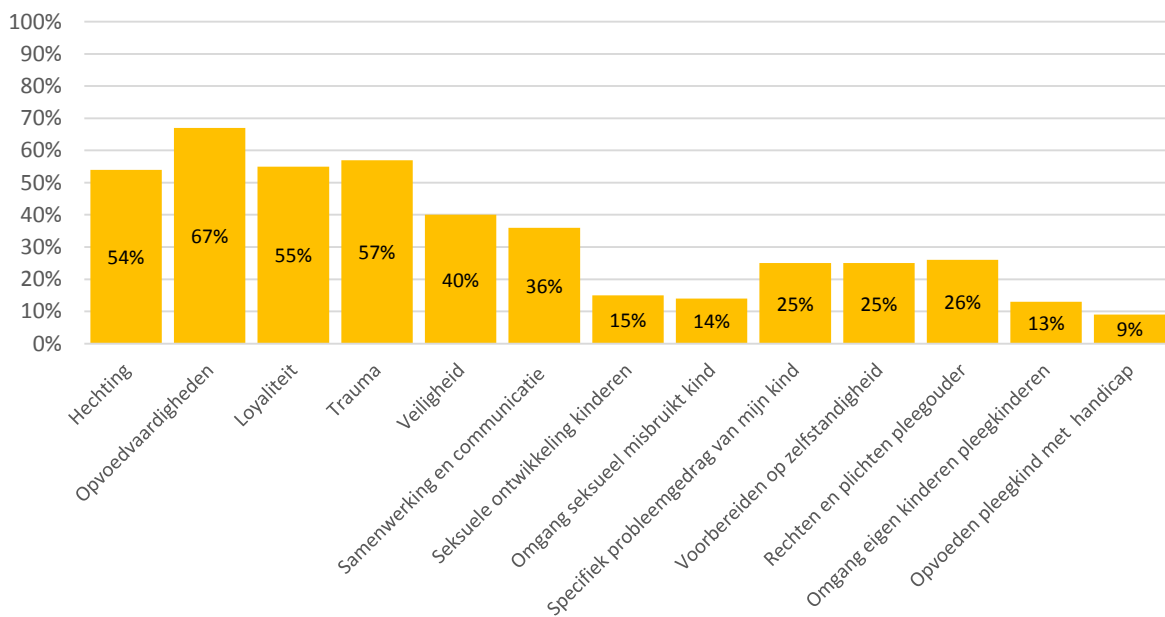
In de voorafgaande hoofdstukken zijn de kenmerken van pleegouders, het huidige gebruik van het aanbod, tevredenheid met het huidige aanbod en de wensen ten aanzien van het aanbod aan bod geweest. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de onderwerpen waar pleegouders in de nabije toekomst graag een training of cursus over zouden willen volgen. ondersteuning bij wensen in de nabije toekomst.

8.1 Onderwerpen op het gebied van pleegzorg

Aan alle pleegouders is gevraagd of ze in de nabije toekomst behoefte hebben aan een cursus, training of thema-avond over hechting, opvoedvaardigheden, loyaliteit, trauma, veiligheid, samenwerking en communicatie, de seksuele ontwikkeling van kinderen, omgang met een seksueel misbruikt kind, specifiek probleemgedrag, voorbereiden op zelfstandigheid, rechten en plichten pleegouder, omgang eigen kinderen met pleegkinderen en het opvoeden van een pleegkind met een handicap.

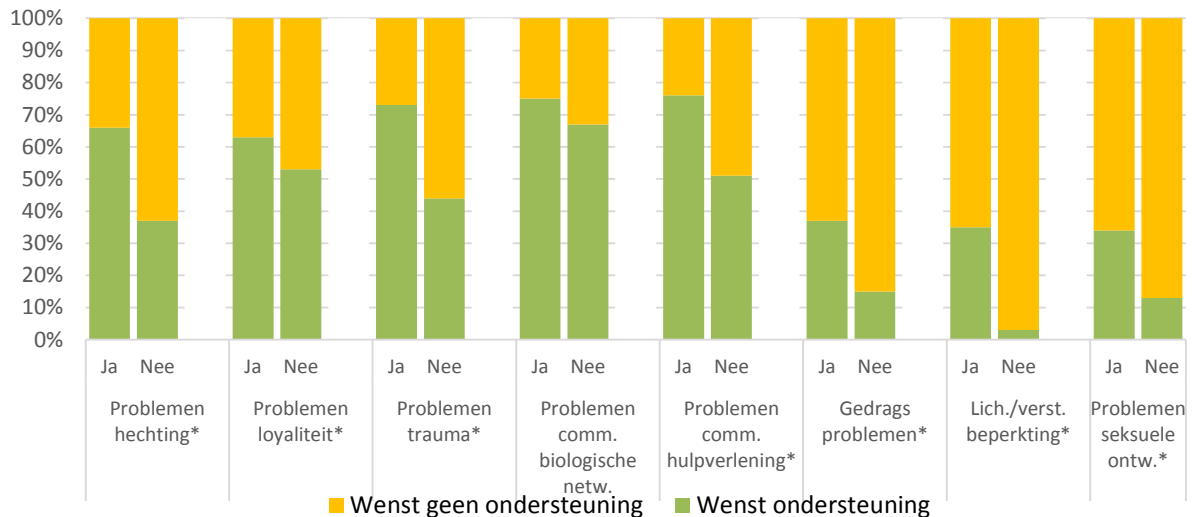
Zoals in figuur 4 wordt weergegeven heeft meer dan de helft van de pleegouders in de nabije toekomst behoefte aan een cursus, training of thema-avond over opvoedvaardigheden (67%), trauma (57%), loyaliteit (55%) en hechting (54%).

Er blijkt een samenhang te zijn tussen de onderwerpen van de trainingen die pleegouders eerder hebben bezocht en de behoefte aan ondersteuning. Met name pleegouders die eerder een cursus, training of thema-avond hebben bezocht over een bepaald onderwerp, geven aan in de nabije toekomst behoefte te hebben aan ondersteuning op dat gebied.

Figuur 4. Op welke gebieden hebben pleegouders in de nabije toekomst behoefte aan ondersteuning (vragenlijst)

Of pleegouders behoefte hebben aan deskundigheidsbevordering hangt ook sterk samen met de ervaren problemen bij hun pleegkind(eren) (zie figuur 5). Pleegouders die te kennen geven problemen te ervaren op bepaalde gebieden, geven ook vaker aan behoefte te hebben aan ondersteuning op die gebieden. Het onderwerp communicatie met het biologische netwerk vormt daarop een uitzondering. Het percentage ouders dat behoefte heeft aan ondersteuning op dat gebied is niet afhankelijk van de ervaren problemen op dat gebied.

Figuur 5. Samenhang tussen ervaren problemen en behoefte aan ondersteuning in de nabije toekomst (vragenlijst)

* Significant verschil: de mate waarin pleegouders in de nabije toekomst ondersteuning willen hangt samen met de ervaren problemen.

Bij een aantal onderwerpen blijkt er ook een samenhang te zijn tussen de mate waarin pleegouders in de nabije toekomst ondersteuning willen en het soort pleeggezin, ervaringsjaren van de pleegouder en de leeftijd van het pleegkind (in bijlage 3 staan de tabellen).

Soort pleegzorg

Vergeleken met pleegouders met een netwerkpleeggezin geven pleegouders met een bestandspleeggezin vaker aan behoefte te hebben aan een cursus of training op het gebied van:

- opvoedvaardigheden,
- hechting,
- trauma,
- omgang met een seksueel misbruikt kind,
- specifiek probleemgedrag van mijn pleegkind (autisme, ADHD, ASS, angst, agressie, drugsgebruik, alcoholgebruik, liegen, psychische problemen, FAS)

Deze bevinding sluit aan bij de eerder genoemde uitkomst dat pleegouders met een bestandspleeggezin vaker te kennen geven, vaker naar een cursus, training of workshop te willen gaan dan pleegouders met een netwerkpleeggezin.

Het voorbereiden van mijn kind op zelfstandigheid is een onderwerp waar met name pleegouders met een netwerkpleeggezin ondersteuning bij willen.

Ervaringsjaren pleegouder

Minder ervaren pleegouders (0-3 jaar ervaring) geven vaker dan ervaren pleegouders (vier jaar of meer jaren ervaring) aan, behoefte te hebben aan een training of cursus op het gebied van:

- opvoedvaardigheden,
- hechting,

- trauma,
- loyaliteit,
- samenwerking en communicatie (met hulpverlening en biologische netwerk).

Dit ligt in de lijn van eerdere bevindingen dat ervaren pleegouders vaker aangeven voldoende kennis en ervaring te hebben dan minder ervaren pleegouders. Daarnaast sluit het ook aan bij de bevinding dat minder ervaren pleegouders vaker aangeven vaker naar een cursus, training, of thema-avond te willen gaan dan ervaren pleegouders.

Ervaren pleegouders (4 jaar of meer ervaring) geven vaker dan minder ervaren pleegouders (0-3 jaar ervaring) aan behoefte te hebben aan een training of cursus op het gebied van:

- het voorbereiden van mijn kind op zelfstandigheid.

Dit verschil wordt mogelijk veroorzaakt doordat ervaren pleegouders in het algemeen ook oudere pleegkinderen hebben.

Leeftijd pleegkind

Pleegouders met hele jonge pleegkinderen (0-4 jaar), geven ten opzichte van pleegouders met schoolgaande kinderen of pubers vaker aan behoefte te hebben aan ondersteuning op het gebied van:

- opvoedvaardigheden,
- loyaliteit,
- communicatie,
- rechten en plichten.

Met name pleegouders met peuters en kleuters geven aan behoefte te hebben aan ondersteuning met betrekking tot specifiek probleemgedrag van het pleegkind.

Pleegouders met pubers hebben, ten opzichte van pleegouders met jongere pleegkinderen vaker behoefte aan ondersteuning op het gebied van:

- het voorbereiden van mijn kind op zelfstandigheid

Bij een aantal onderwerpen is er echter geen relatie gevonden tussen de behoefte aan ondersteuning en soort pleeggezin, ervaringsjaren pleegouder en de leeftijd van het pleegkind. Het gaat daarbij om de volgende gebieden: veiligheid, de seksuele ontwikkeling van kinderen, het opvoeden van een pleegkind met een handicap.

In onderstaand schema is bovengenoemde schematisch weergegeven.

Is er een betekenisvol verschil in behoefte aan ondersteuning tussen pleegouders, kijkend naar soort pleeggezin, ervaringsjaren pleegouders en leeftijd pleegkinderen?

	Soort pleeggezin	Ervaringsjaren pleegouders	Leeftijd Pleeg-kinderen
Opvoedvaardigheden	bestand > netwerk	minder ervaren > ervaren	jonge kinderen > oudere kinderen
Hechting	bestand > netwerk	minder ervaren > ervaren	
Loyaliteit		minder ervaren > ervaren	jonge kinderen > oudere kinderen
Trauma	bestand > netwerk	minder ervaren > ervaren	
Samenwerking en Communicatie		minder ervaren > ervaren	jonge kinderen > oudere kinderen
Veiligheid			
De seksuele ontwikkeling van kinderen			
Omgang met een seksueel misbruikt kind	bestand > netwerk		
Specifiek probleemgedrag van mijn kind	bestand > netwerk		Peuter en kleuter > baby, schoolgaand en puber
Het voorbereiden van mijn kind op zelfstandigheid	netwerk > bestand	ervaren > minder ervaren	Oudere kinderen > jongere kinderen
Rechten en plichten als pleegouder			jonge kinderen > oudere kinderen
Omgang eigen kinderen met pleegkinderen			
Het opvoeden van een pleegkind met een handicap			

In de volgende paragrafen worden een aantal onderwerpen in meer detail besproken, in de bijlage staan de deelonderwerpen in samenhang met soort pleegzorg, ervaringsjaren van de pleegouder en leeftijd van het pleegkind.

8.2 Opvoedvaardigheden

In totaal geeft 67% van alle pleegouders aan in de nabije toekomst behoefte te hebben aan een cursus, training of thema-avond op het gebied van opvoedvaardigheden, met name als het gaat om het begrijpen van gedrag, emoties en gedachten van het pleegkind (zie tabel 20). Op het gebied van opvoeden geven pleegouders in een open invulveld aan graag meer ondersteuning te willen bij het stellen van regels en het aangeven van je eigen grenzen.

Tabel 20 Behoeft trainingen, cursussen of thema-avonden in de nabije toekomst op het gebied van opvoedvaardigheden (vragenlijst) (alleen pleegouders die hebben aangegeven in de nabije toekomst behoefte te hebben aan cursus, training of thema-avond op het gebied van opvoedvaardigheden, N=628)

	Leeftijdsadequaat gedrag %	Signaleren afwijkend gedrag %	Opvoeding bij afwijkend gedrag %	Begrijpen gedrag emoties gedachten %
Totaal	38	32	46	74

8.2 Hechting

Wanneer het gaat om hechting blijkt dat 54% van de pleegouders in de nabije toekomst behoefte heeft aan ondersteuning op dit gebied. Deze groep pleegouders willen graag extra ondersteuning als het gaat om 'Het aangaan van een veilige hechtingsrelatie met mijn pleegkind' (73% van de pleegouders die ondersteuning willen op het gebied van hechting) en 'Het herkennen van zorgwekkende signalen met betrekking tot hechting' (61% van de pleegouders die ondersteuning willen op het gebied van hechting).

Tabel 21 Behoeft trainingen, cursussen of thema-avonden in de nabije toekomst op het gebied van hechting (vragenlijst) (alleen pleegouders die hebben aangegeven in de nabije toekomst behoefte te hebben aan cursus, training of thema-avond op het gebied van hechting, N=502)

	Ontstaan hechtings- problemen %	Herkennen zorgwekkende signalen %	Aangaan veilige hechtingsrelatie pleegkind %
Totaal	27	61	73

In reactie op de open vraag 'Op welke gebieden zou u graag uw kennis vergroten of (meer) ondersteuning hebben?' noemen enkele pleegouders spontaan nog de volgende onderwerpen op het gebied van hechting:

- Hechting bij verstandelijke beperking,
- Hechting in relatie met trauma,
- Hoe ik een pleegkind zo goed mogelijk begeleiden als biologische ouders aan het manipuleren zijn?
- Hechtingsstoornis in relatie tot puberaal gedrag.

8.3 Loyaliteit

Iets meer dan helft van de pleegouders (55%) geeft aan behoefte te hebben aan ondersteuning op het gebied van loyaliteit. 'Het adequaat leren omgaan met loyaliteitsproblemen van het pleegkind' en 'Het emotionele proces van het leven in twee gezinnen' zijn vooral de onderwerpen die pleegouders op dat gebied aanspreken.

Tabel 22 Behoeft trainingen, cursussen of thema-avonden in de nabije toekomst op het gebied van loyaliteit (vragenlijst) (alleen pleegouders die hebben aangegeven in de nabije toekomst behoefte te hebben aan cursus, training of thema-avond op het gebied van loyaliteit, N=510)

	Herkennen zorgwekkende signalen	Loyaliteit binnen pleeggezin	Emotionele band pleegkind biologische ouders	Leven in twee gezinnen	Adequaat omgaan loyaliteits problemen pleegkind
	%	%	%	%	%
Totaal	36	21	40	48	57

8.4 Trauma

Kijkend naar het onderwerp trauma, dan verwacht 57% van de pleegouders in de nabije toekomst behoefte te hebben aan een cursus, training of thema-avond. Pleegouders die graag extra ondersteuning willen op het gebied van trauma willen met name beter begrijpen en leren begeleiden van een pleegkind met trauma (zie tabel 23), denk bijvoorbeeld aan een pleegkind met een verleden met misbruik.

Tabel 23 Behoeft trainingen, cursussen of thema-avonden in de nabije toekomst op het gebied van trauma (vragenlijst) (alleen pleegouders die hebben aangegeven in de nabije toekomst behoefte te hebben aan cursus, training of thema-avond op het gebied van trauma, N=530)

	Herkennen zorgwekkende signalen	De gevolgen van trauma's bij een pleegkind	Het begrijpen en begeleiden van een pleegkind met trauma's
	%	%	%
Totaal	51	51	83

8.5 Samenwerking en communicatie

Vergeleken met de andere deelgebieden hebben pleegouders het minst behoefte aan ondersteuning op het gebied van samenwerking en communicatie (36%). Dit ligt in de lijn met de bevinding dat relatief minder pleegouders problemen ervaren op dit gebied. Zoals in tabel 24 is te lezen, hebben de pleegouders op het gebied van communicatie vooral behoefte aan een cursus, training of thema-avond over de communicatie met het biologische netwerk van het pleegkind (ouders, broertjes, zusjes, etcetera).

Tabel 24 Behoeft trainingen, cursussen of thema-avonden in de nabije toekomst op het gebied van samenwerking en communicatie (vragenlijst) (alleen pleegouders die hebben aangegeven in de nabije toekomst behoefte te hebben aan cursus, training of thema-avond op het gebied van samenwerking en communicatie, N=328)

	De communicatie met het biologische netwerk	De communicatie met hulpverleners of hulpverleningsinstanties
	%	%
Totaal	71	56

In reactie op de open vraag 'Op welke gebieden zou u graag uw kennis vergroten of (meer) ondersteuning hebben?' noemen enkele pleegouders de volgende onderwerpen op het gebied van samenwerking en communicatie met biologische ouders:

- inzicht in de rechten van biologische ouders,
- communicatie tussen pleegkind en biologische ouder,
- de impact van wel/geen contact met biologische ouders,
- begeleiden van pleegkind wanneer biologische ouders geen contact meer met het pleegkind willen,
- omgaan met diversiteitsverschillen ten opzichte van biologische ouders/familie (andere cultuur),
- omgaan met een zieke ouder/ouder(s) of ouders die overleden is(zijn),
- opvangen van het pleegkind na bezoek aan biologische ouders,
- als netwerkpleeggezin, omgaan met biologische ouders (belangenverstrengeling, andere emotionele relatie met biologische ouders),
- omgaan met gedragsproblemen/psychische problemen/persoonlijkheidsstoornis van de pleegouder,
- hoe om te gaan met verschillen in opvoedstijl tussen pleeggezin en biologisch gezin.

Als het gaat om de communicatie en samenwerking met pleegzorginstanties/overige instanties noemen pleegouders de volgende onderwerpen:

- communicatie tussen pleegouders en jeugdzorg, en tussen pleegouders en pleegzorginstelling (hoe lopen lijnen, verantwoordelijkheden),
- hoe om te gaan met hulpverleners die biologische ouders op 1^e plaats zetten,
- communicatie tussen pleegzorgwerker en pleegkind,
- wat mag ik verwachten van mijn pleegzorgwerker,
- hoe communicatie met (sport)verenigingen/school om duidelijk te maken en acceptatie te vragen voor afwijkend gedrag van het pleegkind (hoe betrek je hen erbij).

8.6 Veiligheid

In totaal geeft 40% van de pleegouders aan ondersteuning te wensen op het gebied van veiligheid.

Pleegouders die graag ondersteuning op dit vlak willen zijn met name geïnteresseerd in het veilig gebruik van internet en social media (67% van alle pleegouders die hebben aangegeven ondersteuning te willen op het gebied van veiligheid). Met het toenemen van het aantal ervaringsjaren van de pleegouder neemt de interesse voor het veiliggebruik van internet en social media toe. Deze bevinding ligt in de lijn met de al eerder genoemde bevinding dat ervaren pleegouders veelal oudere pleegkinderen opvangen. Een concreet onderwerp dat binnen het kader van social media door pleegouders wordt genoemd is digitaal pesten.

Tabel 25 Behoeft trainingen, cursussen of thema-avonden in de nabije toekomst op het gebied van veiligheid (vragenlijst) (alleen pleegouders die hebben aangegeven in de nabije toekomst behoefte te hebben aan cursus, training of thema-avond op het gebied van veiligheid, N=364)

	Realiseren veilige situatie voor pleegkind %	In gesprek gaan met pleegkind over veiligheid %	Veilig gebruik van internet/ social media %
Totaal	27	48	67

8.7 Overige onderwerpen

Tijdens de focusgroepen en in de open invulvelden van de vragenlijst zijn een aantal onderwerpen veelvuldig naar voren gekomen. Deze onderwerpen worden in deze paragraaf geclusterd weergegeven. Gezien het kwalitatieve karakter is het niet mogelijk om hier percentages aan te koppelen.

Regelingen en geldzaken

In reactie op de open vraag 'Op welke gebieden zou u graag uw kennis vergroten of (meer) ondersteuning hebben?' noemen enkele pleegouders de volgende onderwerpen op het gebied van regelingen en geldzaken:

- welke subsidies zijn er aan te vragen,
- hulp bij het wegwijs maken om kosten te declareren bij ouder/gemeente,
- duidelijk weergeven wat de rechten en plichten zijn van pleegouders, maar ook de andere instanties (voogd, biologische ouders, kindbescherming, enz.)
- het juridische gedeelte/juridische zaken rondom de plaatsing,
- praktische regelzaken zoals ziektekosten verzekering, omzetten inschrijving in woning, paspoort aanvragen, wie betaalt de studie van een 15 jarige,
- wijzigingen m.b.t. transitie/ de voortdurende wijzigingen in wetgevingen en de gevolgen daarvan vertaalt naar praktijksituaties.

Organisatorische kant van pleegzorg

Het voeren van een pleeggezin brengt ook een aantal organisatorische aspecten met zich mee. Uit de reacties van pleegouders in de open invulvelden van de vragenlijst blijkt dat sommige pleegouders graag ondersteuning willen bij de volgende zaken:

- de organisatorische kant van pleegzorg (wie doet wat, wat betekenen de afkortingen),
- waar moet je zijn om een melding te maken van opvallend gedrag, bijvoorbeeld bij vermoeden van seksueel trauma,
- welke vorm van hulp is mogelijk.

Begeleiding/nazorg

Begeleiding van pleegkinderen bij afsluiten van een plaatsing of doorplaatsing is een onderwerp dat pleegouders spontaan noemen in een open invulveld, meer specifiek wensen pleegouders ondersteuning over de volgende onderwerpen:

- nazorg voor volwassen pleegkinderen,

- begeleiding bij afsluiting, plaatsing en na afloop ('*Als het kind weg is hoor je nauwelijks nog iets.*'),
- hoe ga je om met meerdere doorplaatsingen van het pleegkind ('*Hoe ga je om met die 'nieuwe' pleegouders?*')
- Hoe omgaan met de terugkeer van pleegkinderen naar de ouders.

Informatie specifiek voor weekend en vakantieplaatsing

Pleegouders die pleegkinderen in het weekend of vakantie opvangen hebben te maken met specifieke vraagstukken, aldus blijkt uit de reacties op de vragenlijst en tijdens de focusgroepen. '*Hoe ga je om met verschillende regels tussen biologische ouders en eigen regels*', '*Hoe zorg je dat het pleegkind vriendjes kan maken in je buurt?*', '*Hoe kom ik aan een autostoeltje?*' '*Ik heb soms het gevoel dat je als weekend pleegouder niet echt meetelt.*' '*Wat zijn je rechten als weekendpleegouder (inspraak)*' Graag zouden deze pleegouders ook een aanbod op maat wensen.

Bijlage 1. Vragenlijst Ondersteuningsbehoefte van pleegouders

Vragenlijst ondersteuningsbehoeften van pleegouders *ter bevordering van de deskundigheid van pleegouders*

Welkom bij de vragenlijst “Ondersteuningsbehoefte van pleegouders”

Pionn, een onderzoeksbureau in het sociale domein en de Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen (NVP) hebben de handen ineengeslagen om te investeren in de kracht van pleegouders door een project dat wij doen in opdracht van Kinderpostzegels. Uit onderzoek blijkt dat de ondersteuningsvraag van pleegouders niet optimaal aansluit bij het huidige aanbod en dat pleegouder zich soms onvoldoende toegerust voelen voor hun taak. Dit landelijke onderzoek probeert daar verandering in aan te brengen door inzicht te krijgen in de leerwensen en de leerbehoeften van pleegouders.

Wij willen graag weten waar uw ondersteuningswensen liggen, naast de introductietrainingen die u (waarschijnlijk) heeft ontvangen bij aanvang van uw pleegouderschap.

Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer 10. Uw antwoorden worden anoniem verwerkt. De vragenlijst bestaat uit de volgende zes onderdelen:

1. Algemene kenmerken
2. Ervaring als pleegouder
3. Gebruik huidige ondersteuningsaanbod
4. Tevredenheid ondersteuningsaanbod
5. Inhoud en vorm
6. Behoeften

Op de website van NVP zullen de resultaten van dit project worden getoond.

Uw bijdrage aan dit onderzoek wordt zeer gewaardeerd!

Maartje Gardeniers (NVP)

Esther Huisman en Loraine Visscher (Pionn)

Algemene kenmerken pleegouders

1. Wat is uw geslacht?
  - Man
  - Vrouw
  -
2. Wat is uw leeftijd?
..... Jaar
3. Wat is uw gezinssituatie?
  - Alleenstaand
  - Samenwonend
  - Gescheiden

4. In welke provincie woont u?
- Drenthe
  - Friesland
  - Flevoland
  - Gelderland
  - Groningen
  - Limburg
  - Noord-Brabant
  - Noord-Holland
  - Overijssel
  - Utrecht
  - Zeeland
  - Zuid-Holland
5. Wat is u hoogst genoten opleiding?
- Basisonderwijs/primair onderwijs
  - VMBO
  - Havo
  - VWO/atheneum/gymnasium
  - MBO
  - HBO/WO
6. Welke situatie is op u van toepassing? *(meerdere antwoorden mogelijk)*
- Ik werk, betaald, 32 uur of meer per week
  - Ik werk, betaald, 20 of meer, maar minder dan 32 uur per week
  - Ik werk, betaald, 12 of meer, maar minder dan 20 uur per week
  - Ik werk, betaald, minder dan 12 uur per week
  - Ik ben met pensioen
  - Ik ben werkeloos/ werkzoekend
  - Ik ben arbeidsongeschikt
  - Ik ben huisvrouw/huisman
  - Ik studeer/ volg een opleiding
  - Ik doe vrijwilligerswerk
7. Binnen welke sector werkt u?
- Onderwijs
  - Gezondheidszorg
  - Welzijn/ (jeugd)zorg
  - ICT
  - Industrie/productie
  - Handel
  - Overheid
  - Wetenschap
  - Media
  - Agrarisch
  - Anders, namelijk....
8. Bij welke pleegzorgaanbieder bent u aangesloten?
- Combinatie Jeugdzorg
  - De Bascule/Cluster TGV
  - De Rading
  - Elker
  - Entréa
  - FlexusJeugdplein
  - Horizon
  - Jarabee
  - Jeugdformaat
  - Jeugdhulp Friesland
  - Juvent
  - Juzt
  - Kompaan en de Bocht
  - Leger des Heils

- Lindenhout
  - OCK het Spalier
  - Oosterpoort
  - Pactum
  - Parlan
  - Rubicon Jeugdzorg
  - SGJ Christelijke Jeugdzorg
  - Spirit
  - Trias Jeugdhulp
  - Vitrée
  - William Schrikker Pleegzorg
  - Xonar
  - Yorneo
  - Youké
  - Geen enkele pleegzorgaanbieder
  - Anders
9. Wat voor soort pleeggezin bent u? *(meerdere antwoorden mogelijk)*
- Netwerkgezin (wanneer u een kind van familie of kennissen in u gezin opneemt)
  - Bestandspleeggezin (wanneer u een onbekend kind in uw gezin opneemt)
10. Welke vorm van pleegzorg biedt u? *(meerdere antwoorden mogelijk)*
- Crisispleegzorg (korte opvang van kinderen die per direct niet meer thuis kunnen wonen)
  - Perspectiefzoekend (enkele maanden, de nadruk ligt op terugkeer naar huis)
  - Perspectiefbiedend (langdurige opvang)
  - Deeltijdpleegzorg, zoals vakantie of weekendgezin

Ervaring als pleegouders

11. Hoeveel jaren bent u pleegouder?
- Minder dan 1 jaar
  - 1 jaar
  - 2 jaar
  - 3 jaar
  - 4-10 jaar
  - Langer dan 10 jaar
12. Hoeveel pleegkinderen heeft u in totaal in uw gezin gehad? *(inclusief de pleegkinderen die nu in uw gezin verblijven)*
- ..... kind(eren)
13. Hoe ervaren zou u uzelf als pleegouder bestempelen?
- Schaal: 0 (zeer onervaren) ..... 10 (zeer ervaren)
14. Hoeveel pleegkinderen heeft u momenteel in uw gezin?
- Geen
  - 1
  - 2
  - 3
  - 4
  - 5
  - Meer dan 5 pleegkinderen
15. Vult u hieronder alstublieft per pleegkind het geslacht, de leeftijd en de duur van de plaatsing in. *(de volgende vragen zijn per pleegkind uitgevraagd)*
- Geslacht:
- Jongen
  - meisje

Leeftijd in jaren ....

Duur van de plaatsing

- Aantal jaren ....
- Aantal maanden .....

16. Hoeveel biologische kinderen heeft u?

..... kind(eren)

17. In welke mate ervaart u gedragsproblemen bij één van uw pleegkind(eren)?

- Helemaal niet
- Een beetje
- Redelijk veel
- Heel veel

18. Is er bij één van uw pleegkind(eren) sprake van problemen op onderstaande gebieden: *(meerdere antwoorden mogelijk)*

- Hechting
- Loyaliteit
- Trauma('s)
- Communicatie- of omgang met mij als pleegouder
- Communicatie- of samenwerking met biologische ouders
- Communicatie- of samenwerkingsproblemen met de hulpverlening
- Gedragsproblemen (gedragsstoornis, persoonlijkheidsstoornis, agressie, depressie etc.)
- Lichamelijke of verstandelijke beperking
- Seksuele ontwikkeling
- Geen van bovenstaande

Behoeftte ondersteuning

19. Op welke gebieden zou u graag uw kennis vergroten of (meer) ondersteuning hebben? Het gaat hier om gebieden die te maken hebben met pleegzorg. *(open invulveld)*

20. Welke vorm van ondersteuning spreekt u het meeste aan (cursus, thema-avond, internet, boek, pleegoudercontact, pleegzorgdag, etc. etc.) *(open invulveld)*

Gebruik huidige ondersteuningsaanbod

21. Heeft u wel eens een training, cursussen of thema-avond bijgewoond ter versterking van uw deskundigheid als pleegouder? (Let op: Het gaat hier niet om de introductiecursussen/trainingen zoals STAP of TOP)

- Ja
- Nee

22. Wat zijn u redenen om geen training, cursus of thema-avond over pleegzorg bij te wonen? *(meerdere antwoorden mogelijk)*
- Ik heb zelf genoeg kennis en ervaring
  - Ik heb geen tijd om aan dergelijke activiteiten mee te doen
  - Ik vind de reiskosten naar de training/cursus of workshop te hoog
  - De locatie waar de activiteit(en) worden georganiseerd vind ik niet handig
  - Het tijdstip waarop de activiteit(en) worden georganiseerd vind ik niet handig
  - Ik twijfel aan de deskundigheid van organisaties en/of deelnemers van dergelijke activiteiten
  - Ik twijfel aan de betrouwbaarheid van organisatie en/of deelnemers van dergelijke activiteiten
  - De onderwerpen spreken mij niet aan
  - Ik wist niet van het bestaan ervan
  - Ik schaam mij voor mijn vraag/probleem
  - Ik ben bang voor een respectloze behandeling
  - Ik ben bang om bekenden tegen te komen
  - Ik heb er geen behoefte aan
  - Anders namelijk ....
23. Door wie werd deze training, cursus of thema-avond verzorgd?
- Eigen pleegzorgaanbieder
  - Anders, namelijk ...
24. Hoe vaak heeft u afgelopen jaar gebruik gemaakt van een training, cursus of thema-avond (bij benadering)?
- 0 keer
  - 1 keer
  - 2 keer
  - 3 keer
  - 4 keer
  - Meer dan 4 keer
25. Over welk(e) onderwerp(en) ging de training, cursus of thema-avond die u heeft bezocht? *(meerdere antwoorden mogelijk)*
- Opvoedvaardigheden
  - Hechting
  - Loyaliteit
  - Trauma
  - Samenwerking & communicatie (met biologische netwerk of hulpverlening)
  - Transitie Jeugdzorg
  - Anders, namelijk ...
26. Zou u vaker naar een cursus/training willen gaan?
- Ja
  - Nee
  - Misschien
27. Wat maakt dat u vaker naar een cursus/training zou gaan? *(open invulveld)*
28. Maakt u gebruik van informatie ter ondersteuning van uw deskundigheid als pleegouder? *(meerdere antwoorden mogelijk)*
- Ja, boeken
  - Ja, tijdschriften
  - Ja, internet
  - Nee
  - Anders, namelijk: .....

29. Maakt u gebruik van uitwisseling van kennis met andere pleegouders, ter ondersteuning van uw deskundigheid? (*meerdere antwoorden mogelijk*)
- Ja, online
  - Ja, tijdens een formele bijeenkomst (georganiseerd door pleegzorgaanbieder en/of andere instelling)
  - Ja, tijdens een informele bijeenkomst (pleegouders onder elkaar)
  - Nee

Tevredenheid

30. Hoe tevreden bent u in het algemeen over onderstaand aanbod ter ondersteuning van uw deskundigheid als pleegouder?

	Zeer ontevreden	Ontevreden	Neutraal	Tevreden	Zeer tevreden	Weet niet /nvt
Aanbod van trainingen/cursussen of thema-avonden						
Beschikbaarheid van literatuur						
De mogelijkheid om kennis uit te wisselen met andere pleegouders						
Online aanbod						

Inhoud & Vorm

31. Wat vindt u belangrijk m.b.t. de inhoud van het ondersteuningsaanbod? (*Vink de 3 belangrijkste items aan*)
- Dat het realistisch is/voldoende aansluit bij het dagelijks leven
  - Dat er praktijkvoorbeelden worden gegeven
  - Dat er ruimte is voor reflectie op mijn eigen ervaringen
  - Dat er ruimte is voor uitwisseling met andere pleegouders
  - Dat er voldoende theoretische achtergrond informatie wordt gegeven
  - Dat er concrete handvatten worden gegeven m.b.t. het onderwerp
32. Wat vindt u belangrijk m.b.t. de vorm waarop trainingen/cursussen en thema-avonden worden aangeboden? (*Vink de 3 belangrijkste items aan*)
- De mogelijkheid om de informatie te raadplegen waar ik wil
  - De mogelijkheid om de informatie te raadplegen wanneer ik wil
  - Dat het een groepstraining betreft
  - De mogelijkheid om het online te volgen
  - Dat ervaren pleegouders aanwezig zijn bij de training/cursus of thema-avond
  - Dat het gegeven wordt door een specialist op het onderwerp
  - Dat de duur van de cursus/training niet te lang is

Naast uw eigen ervaringen met het ondersteuningsaanbod willen we ook graag weten welke ondersteuningsbehoefte u heeft en aanzien van een aantal onderwerpen.

Ondersteuningsbehoefte: Opvoedvaardigheden

Naast specifieke vragen, loopt u, als pleegouder misschien ook aan tegen “algemene” opvoedvragen. Het versterken van uw opvoedvaardigheden kan bijdragen aan de algemene ontwikkeling van uw pleegkind.

33. Denkt u nu of in de nabije toekomst behoefte te hebben aan een cursus, training of thema-avond over opvoedvaardigheden? *(vinkt u alstublieft aan, op welke onderwerpen u uw deskundigheid zou willen ontwikkelen, meerdere antwoorden mogelijk):*
- Leefstijdsadequaat gedrag/de normale ontwikkeling
  - Het signaleren van afwijkend gedrag
  - De opvoeding van een pleegkind dat afwijkend gedrag vertoont
  - Het begrijpen van het gedrag, de emoties en de gedachten van mijn pleegkind
  - Geen behoefte

Ondersteuningsbehoefte: Hechting

Binnen de pleegzorg stuit men vaak op kinderen met hechtingsproblemen. Deze problematiek en vooral, hoe ermee om te gaan, is voor iedereen lastig. Kinderen die u de ene dag afwijzen en de andere dag alleen maar op schoot willen zitten kunnen u behoorlijk verwarren.

34. Denkt u nu of in de nabije toekomst behoefte te hebben aan een cursus, training of thema-avond over hechting? *(vinkt u alstublieft aan, op welke onderwerpen u uw deskundigheid zou willen ontwikkelen, meerdere antwoorden mogelijk):*
- Het ontstaan van hechtingsproblemen
  - Het herkennen van zorgwekkende signalen met betrekking tot hechting
  - Het aangaan van een veilige hechtingsrelatie met mijn pleegkind
  - Geen behoefte

Ondersteuningsbehoefte: Loyaliteit

Als je niet woont bij je eigen ouders en opgroeit in een ander gezin kan dit heel moeilijk zijn. Hoe ga je beide werelden met elkaar verbinden? Voor pleegkinderen is dit een thema van alledag.

35. Denkt u nu of in de nabije toekomst behoefte te hebben aan een cursus, training of thema-avond over loyaliteit? *(vinkt u alstublieft aan, op welke onderwerpen u uw deskundigheid zou willen ontwikkelen, meerdere antwoorden mogelijk):*
- Het herkennen van zorgwekkende signalen m.b.t. loyaliteit
  - Loyaliteit binnen mijn pleeggezin
  - De emotionele band die mijn pleegkind ervaart met zijn of haar biologische ouders
  - Het emotionele proces van het leven in twee gezinnen
  - Het adequaat omgaan met loyaliteitsproblemen van mijn pleegkind
  - Geen behoefte

Ondersteuningsbehoefte: Trauma

Veel kinderen die uit huis zijn geplaatst en in een pleeggezin wonen hebben in het verleden allerlei ingrijpende gebeurtenissen, zoals mishandeling, verwaarlozing of pesterijen meegemaakt. Dit kan effect hebben op het gedrag van uw pleegkind.

36. Denkt u nu of in de nabije toekomst behoefte te hebben aan een cursus, training of thema-avond over trauma? *(vinkt u alstublieft aan, op welke onderwerpen u uw deskundigheid zou willen ontwikkelen, meerdere antwoorden mogelijk):*
- Het herkennen van zorgwekkende signalen met betrekking tot trauma's van mijn pleegkind(eren)
  - De gevolgen van trauma's bij pleegkinderen
  - Het begrijpen en begeleiden van een pleegkind met trauma's (verwaarlozing, kindermishandeling, pesterijen)
  - Geen behoefte

Ondersteuningsbehoefte: Samenwerking & Communicatie

Als pleegouder heeft u te maken met allerlei verschillende partijen rondom het pleegkind zoals de biologische ouders en de hulpverlening. Hoe werkt u hiermee samen, en communiceert u met deze partijen?

37. Denkt u nu of in de nabije toekomst behoefte te hebben aan een cursus, training of thema-avond over samenwerking en communicatie? *(vinkt u alstublieft aan, op welke onderwerpen u uw deskundigheid zou willen ontwikkelen, meerdere antwoorden mogelijk):*
- De communicatie met het biologische netwerk (ouders, opa/oma, broertjes, zusjes etc.)
  - De communicatie met de hulpverleners of hulpverleningsinstanties
  - Geen behoefte

Ondersteuningsbehoefte: Veiligheid

38. Denkt u nu of in de nabije toekomst behoefte te hebben aan een cursus, training of thema-avond over veiligheid? *(vinkt u alstublieft aan, op welke onderwerpen u uw deskundigheid zou willen ontwikkelen, meerdere antwoorden mogelijk):*
- Het realiseren van een veilige situatie voor het pleegkind (ervaren veiligheid van het pleegkind in relatie tot het pleegouders en andere kinderen die in het gezin wonen)
  - Het in gesprek gaan met je pleegkind over veiligheid (bejegening pleegouders en andere kinderen in het gezin, seksuele intimidatie, onveilig gevoel 's nachts)
  - Veilig gebruik van internet/ social media
  - Geen behoefte

Ondersteuningsbehoefte: Overige

Er zijn tal van onderwerpen die pleegouders binnen de pleegzorg tegenkomen. Bijvoorbeeld de seksuele ontwikkeling van pubers, of de opvoeding van een pleegkind met een beperking.

39. Denkt u nu of in de nabije toekomst behoefte te hebben aan een cursus, training of thema-avond over de volgende thema's? *(meerdere antwoorden mogelijk):*
- De seksuele ontwikkeling van kinderen/pubers
  - De omgang met een seksueel misbruikt pleegkind
  - Het opvoeden van een pleegkind met een handicap/beperking
  - Specifiek probleemgedrag van mijn kind
  - Het voorbereiden van mijn pleegkind op zelfstandigheid (pubers)
  - Mijn rechten en plichten als pleegouder (wet- en regelgeving)
  - Veiligheid (binnen uw gezin, op sociale media etc.)
  - De omgang tussen mijn eigen kinderen en mijn pleegkind
  - Geen behoefte

40. Zijn er andere, nog niet genoemde onderwerpen, waarbij u nu of in de nabije toekomst graag uw deskundigheid/vaardigheden in wil vergroten? (*open invulveld*)

Hartelijk dank voor het invullen van deze vragenlijst

Ter verdieping op resultaten op deze vragenlijst organiseren we binnenkort ook groepsinterviews met pleegouders door heel het land. Tijdens de groepsinterviews willen we met pleegouders in gesprek gaan over de ondersteuningsbehoeften van pleegouders in het algemeen en die van u in het bijzonder. We willen tijdens het groepsinterview met u in gesprek gaan over bijvoorbeeld de volgende vragen: Waar loopt u tegenaan als pleegouder? Op welke manier wordt u bij voorkeur ondersteund?

De vragenlijst en de groepsinterviews leveren zeer waardevolle informatie op. Informatie die wordt gebruikt bij het ontwikkelen van een ondersteuningsaanbod op maat voor pleegouders.

Lijkt het u leuk om deel te nemen aan één van deze interviews? Dan kunt u hieronder uw gegevens opgeven. Wij nemen dan contact met u op.

Uw gegevens worden alleen gebruikt om contact op te nemen voor het inplannen van het interview en niet voor andere doeleinden.

Uw reiskosten worden vergoed. Als dank voor uw bijdrage aan het groepsinterview ontvangt u een verrassing!

Indien u niet wenst deel te nemen kunt u hieronder op verder klikken

Naam:

Mailadres:

Telefoonnummer:

Einde vragenlijst

Dit is de laatste pagina van de vragenlijst.

Bij het afsluiten van de vragenlijst worden uw antwoorden automatisch opgeslagen.

Nogmaals hartelijk dank voor uw medewerking!

Bijlage 2. Protocol focusgroepen

Focusgroepen Investeren in de kracht van pleegouders

Tijdsduur: 2 uur, met uitloop van 15 minuten.

Agenda (op flip/slides plaatsen)

1. Introductie
2. Voorstelrondje
3. Aan de slag
4. Dankwoord + vervolg
5. Mogelijkheid om informeel na te praten onder genot van een drankje

---

1. Introductie

2. Voorstelrondje

3. Aan de slag

3.1. Behoeftepeiling

Vorm: Discussie aan de hand van stellingen. M.b.v. een rode respectievelijk een groene kaart kunnen pleegouders aangeven of ze het eens zijn met de stellingen. Vervolgens wordt er doorgevraagd op de stellingen.

Stellingen (op flip/slide plaatsen):

- Het huidige ondersteuningsaanbod sluit goed aan bij mijn behoeften als pleegouder.
- Regelmatig bijwonen van aanbod voor deskundigheidsbevordering zou verplicht onderdeel mogen zijn van het pleegouderschap
- Om mijn deskundigheid op pijl te houden ben ik als pleegouder bereid om tijd, geld en energie te steken in een opleiding.
- Een certificaat als bewijs voor het succesvol afronden van een cursus maakt dat ik sneller een cursus zou volgen.
- Je zou als pleegouder toegang moeten hebben tot een breed aanbod aan ondersteuning ongeacht bij welke organisatie je zelf bent aangesloten.

3.2 Persoonlijke ervaringen delen

We zijn erg benieuwd over welke onderwerpen u al eens een workshop/training/cursus o.i.d. heeft gevolgd.

Vorm: Er hangen twee flip-overs in de ruimte. Op de ene flip-over staat "ik maak geen gebruik van het ondersteuningsaanbod omdat...". Deze flip-over is bedoeld voor mensen die aangeven nog geen gebruik hebben gemaakt van het ondersteuningsaanbod. Op deze flip-over kan men d.m.v. post-its aangeven waarom men nog geen gebruik heeft gemaakt van het aanbod.

Op de tweede flip-over staat zowel een lachende smiley als een minder vrolijke smiley.

- Aan de bovenkant van de flip-over kan men aangeven wat zo goed was aan het aanbod dat men heeft gevolgd. Men kan d.m.v. post-its aangeven wat het onderwerp was en waarom het voor hem/haar zo waardevol was.
- Op het onderste gedeelte van de flip-over kan men d.m.v. post-its aangeven waarom hij/zij een bepaalde training/cursus niet aanbeveelt, wat er dan anders had gemoeten, waarom het niet aansloot bij de verwachtingen en wat de naam van de training/cursus is.

Vervolgens wordt er dieper ingegaan op datgene wat de deelnemers hebben aangegeven (wat maakt dat een training/workshop goed is, wat maakt dat het minder goed is?). Uit de reacties van de vragenlijst komt naar voren dat het huidige aanbod soms onvoldoende diepgang heeft/te oppervlakkig is. Herkent u dat? Wat mist u precies?

3.3 Ontwerp uw ideale training/cursus/ website/boek/ kennisuitwisseling tussen pleegouders:

Vorm: Ontwerp je ideale vorm om de deskundigheid van een pleegouder te versterken.

Deelnemers gaan in duo's aan de slag. Relevante vragen zijn:

- Wat moet het zijn, welk aanbod zou er moeten zijn (training, cursus, website, boek enz.)
- Waar moet het aanbod over gaan?
- Hoe moet het eruit zien?/ Werk het idee zo gedetailleerd mogelijk uit.
  - Informatie, rollenspelen, tussentijdse intervisiebijeenkomsten.
  - Voor wie: pleegouders en/of biologische ouders, pleegkinderen, eigen kinderen?
  - Online, face to face of beide?
  - Door wie gegeven (experts, ervaren pleegouder, ...)?
  - Andere belangrijke kenmerken van de training/workshop

Na 10 minuten, wanneer groepen er niet uit komen:

- Als begeleider voorbeelden benoemen en suggesties geven:
  - Tijdschrift, boek
  - Train de trainer programma's voor pleegouders
  - Blended learning (combinatie van online en offline programma)
  - Internet (forum waar pleegouders en/of hulpverleners aanwezig zijn oid)
  - Thema-avonden
  - Cursus
  - Interventies gericht op specifieke gedragingen van pleegkinderen
  - "Pleegouder contacten" (buddypleegouder)
  - Intervisie tussen pleegouders, onder begeleiding van een deskundige

De duo's presenteren de ideeën. Tijd om op elkaar te reageren. Concluderen welk idee als beste wordt gekozen.

3.4 Inhoud

Er zijn veel onderwerpen waarover misschien nog niet of nauwelijks bestaand aanbod is, maar waarvan uit de vragenlijst is gebleken dat er wel vraag naar is. Jullie hebben al enkele onderwerpen genoemd in de vorige opgaven.

Vorm: De deelnemers schrijven elk op een post-it onderwerpen die nog niet genoemd zijn, maar waar zij denken dat pleegouders wel behoefte aan hebben. De post-its worden op een flip-over geplakt.

Vervolgens worden (indien nog niet genoemd) de onderwerpen aangevuld met thema's die uit de vragenlijst naar voren zijn gekomen namelijk: *Relatie eigen kinderen-pleegkinderen, voorbereiden van pleegkinderen op zelfstandigheid, seksuele ontwikkeling van het pleegkind, rechten en plichten van pleegouders, regelingen en geldzaken, specifieke gedragingen van het pleegkind.*

Aan de deelnemers:

Als iedereen klaar is: zet een rode stip bij uw top 3 van de meest prangende onderwerpen/vragen waarvan u vindt dat het aanbod zich daar op zou moeten richten.

Nieuwe flap maken met de meest genoemde onderwerpen (ruimte tussen laten).

Doelvragen/bespreken van de prioritering:

- Biedt uw pleegzorgaanbieder ondersteuning m.b.t. deze onderwerpen?
- Is dit aanbod voor iedere pleegouder interessant of is het meer een onderwerp dat op maat gemaakt/meer individueel gericht op bepaalde pleegouders zou moeten worden aangeboden?
- Schrijf per persoon 3 leervragen op die bij deze onderwerpen aan de orde zouden moeten komen. Plakt u deze op de flap bij het betreffende onderwerpen
- Heeft u ook nog tips of trics voor degene die een dergelijke training of cursus zou moeten ontwikkelen. Plakt u deze dan ook op de flap. (andere kleur)
- Uit de reacties van de vragenlijst komt naar voren dat het huidige aanbod soms onvoldoende diepgang heeft/te oppervlakkig is. Herkent u dat? Wat mist u precies?

3.5 Andere vormen om kennis op te doen

Vorm: Groepjes van vier personen, elke groep krijgt een flip-over en mag nadenken over de volgende vragen (en de antwoorden opschrijven op de flip-over):

Internet:

- Welke informatie zoekt u zoal op via het internet?
- Wat spreekt u aan om gebruik te maken van internet?
- Wat leert u zoal door gebruik te maken van kennis/informatie op internet
- Wat mist u daarin (type informatie, interactiviteit)?
- Hoe zou de informatie op internet over pleegzorg mogelijk nog verbeterd kunnen worden?
- Er wordt door sommige partijen nagedacht over het online aanbieden van mogelijkheden tot deskundigheidsbevordering van pleegouders. Dit omdat voor pleegouders tijd en afstand soms een belemmering kan zijn om deel te nemen. Hierbij kunt u denken aan een e-learningmodule voor pleegouders. U kunt dan online 'lessen volgen' over een thema wanneer u dat zelf wilt. Er zijn ook mogelijkheden om online kennisdocumenten uit te wisselen of in een besloten groep te praten over het geleerde in een training. Daarbij kun u ook denken aan een combinatie tussen een training op locatie en het verder op dat thema ingaan online. Hoe kijkt u aan tegen zulke mogelijkheden. Bent u er misschien bekend mee? Of zou u een dergelijke vorm aanraden.

Kennisuitwisseling:

- Welke informatie wisselt u met name uit met andere pleegouders? Wat spreekt u aan, aan kennisuitwisseling met andere pleegouders?
- Leert u daar ook wat van en zo ja, wat?
- Wat mist u daarin (type informatie)?
- Hoe zou de kennisuitwisseling mogelijk nog verbeterd kunnen worden?
- Uitwisselingsbijeenkomsten zijn vaak informatief van aard. De pleegouders bepalen zelf de onderwerpen en wisselen daarover uit. Er zijn ook vormen om dat meer te 'structureren'. U kunt dan denken aan intervisiebijeenkomsten die begeleid worden door een coach. Er wordt bijvoorbeeld met elkaar gereflecteerd op bepaalde situaties die plaats hebben gevonden in het gezin en de wijze waarop te handelen in zo'n situatie.
- Ook wordt er wel eens gesproken over het koppelen van een ex- of ervaren pleegouder aan iemand die net begint. Zo kan er een op een coachingrelatie ontstaan. Hoe kijkt u aan tegen zulke vormen van uitwisseling? Heeft u er ervaring mee? Denkt u dat u daar gebruik van zou maken als het zou bestaan? Zou u het aanraden aan andere pleegouders

4. Afsluiting

Bijlage 3. Tabellen

Tabel 26 Dagbesteding pleegouders (vragenlijst)

		Nee	Ja
		%	%
Dagbesteding ¹	Ik werk, betaald, 32 uur of meer per week	70	30
	Ik werk, betaald, 20 of meer maar minder dan 32 uur per week	80	20
	Ik werk, betaald, 12 of meer maar minder dan 20 uur per week	89	11
	Ik werk, betaald, minder dan 12 uur per week	92	8
	Ik ben met pensioen	93	7
	Ik ben werkloos/ werkzoekend	95	5
	Ik ben arbeidsongeschikt	96	4
	Ik ben huisvrouw/huisman	78	22
	Ik studeer/volg een opleiding	97	3
	Ik doe vrijwilligerswerk	87	13
Sector ¹	Onderwijs	87	13
	Gezondheidszorg	79	21
	Welzijn / (jeugd)zorg	86	14
	ICT	97	3
	Industrie/productie	96	4
	Handel	94	6
	Overheid	94	6
	Wetenschap	99	1
	Media	98	2
	Agrarisch	98	2
	Geen	83	17
Anders	79	21	

¹ Pleegouders konden verschillende vormen van dagbesteding en meerdere sectoren aankruisen.

Tabel 27 Pleegzorg aanbieder waar pleegouders bij zijn aangesloten (vragenlijst)

	%
Spirit	13
De Rading	13
Jeugdformaat	13
Yorneo	12
Combinatie Jeugdzorg	9
Lindenhout	8
Juzt	7
SGJ Christelijke Jeugdzorg	6
Trias Jeugdhulp	5
Xonar	4
OCK het Spalier	2
William Schrikker Pleegzorg	1
Jarabee	1
Pactum	1
Horizon	1
Overige ¹	3

¹ De Bascule/Cluster TGV, Rubicon Jeugdzorg, Entréa, FlexusJeugdplein, Juvent, Leger des Heils, Elker, Youké, Parlan, Oosterpoort, Jeugdhulp Friesland, geen enkele pleegzorgaanbieder

Tabel 28 Behoefte trainingen, cursussen of thema-avonden in de nabije toekomst (vragenlijst)

		Opvoed- Vaardig- heden	hechting	Loya- liteit	trauma	Commu- nicatie	Veilig- heid
		%	%	%	%	%	%
Totaal		67	54	55	57	36	40
Soort	Netwerkpleegg.	57	42	52	49	32	34
	Bestandspleegg.	70	58	56	60	37	41
Gezin ^{1*}	Netwerk- en	69	51	68	68	32	44
	Bestandspleegg.						
Aantal jaren	Minder dan 1 jaar	78	67	61	70	43	46
	1 jaar	69	61	68	60	39	47
Pleeg- Ouder ^{2*}	2 jaar	68	60	63	64	43	36
	3 jaar	74	64	62	64	32	34
	4 - 10 jaar	66	50	55	54	36	39
	> 10 jaar	59	44	42	50	28	40
Pleegkind Leeftijds- groepen ^{3*}	Baby	56	44	56	33	53	35
	Peuter	83	48	72	55	59	34
	Kleuter	87	70	59	70	28	43
	Schoolkind	65	50	57	50	33	38
	Puber	59	47	46	54	32	36

^{1*} Significant verschil tussen soort pleeggezin ten aanzien van opvoedvaardigheden, hechting en trauma

^{2*} Significant verschil tussen ervaringsjaren pleegouder ten aanzien van opvoedvaardigheden, hechting, loyaliteit, trauma en communicatie

^{3*} Significant verschil tussen leeftijd pleegkind pleegouder ten aanzien van opvoedvaardigheden, loyaliteit en communicatie

Tabel 29 Behoeft trainingen, cursussen of thema-avonden in de nabije toekomst op het gebied van opvoedvaardigheden (vragenlijst) (alleen pleegouders die hebben aangegeven in de nabije toekomst behoefte te hebben aan cursus, training of thema-avond op het gebied van opvoedvaardigheden, N=628)

		Leeftijdsadequaat gedrag	Signaleren afwijkend gedrag	Opvoeding bij afwijkend gedrag	Begrijpen gedrag emoties gedachten
		%	%	%	%
Totaal		38	32	46	74
Soort pleeggezin ^{1*}	Netwerkpleeggezin	52	33	35	72
	Bestandspleeggezin	34	31	49	75
	Netwerk- en Bestandspleeggezin	44	36	56	76
Aantal jaren pleegouder ^{2*}	< 1 jaar	45	49	44	78
	1 jaar	42	44	44	79
	2 jaar	41	36	40	73
	3 jaar	37	33	49	71
	4 - 10 jaar	40	25	48	76
	> 10 jaar	29	26	47	71
Pleegkind leeftijdsgroepen	Baby	20	40	20	90
	Peuter	46	50	42	67
	Kleuter	48	45	53	83
	Schoolkind	48	30	40	74
	Puber	43	28	42	70

^{1*} Significant verschil tussen soort pleeggezin ten aanzien leeftijdsadequaat gedrag en opvoeding bij afwijkend gedrag

^{2*} Significant verschil tussen ervaringsjaren pleegouder ten aanzien van het signaleren van afwijkend gedrag

Tabel 30 Behoeft trainingen, cursussen of thema-avonden in de nabije toekomst op het gebied van hechting (vragenlijst) (alleen pleegouders die hebben aangegeven in de nabije toekomst behoefte te hebben aan cursus, training of thema-avond op het gebied van hechting, N=502)

		Ontstaan hechtings- problemen	Herkennen zorgwekkende signalen	Aangaan veilige hechtingsrelatie pleegkind
		%	%	%
Totaal		27	61	73
Soort pleeggezin	Netwerkpleeggezin	35	63	68
	Bestandspleeggezin	24	61	74
	Netwerk- en			
	Bestandspleeggezin	33	56	83
Aantal jaren pleegouder	< 1 jaar	28	59	82
	1 jaar	29	68	58
	2 jaar	30	61	76
	3 jaar	21	50	71
	4 - 10 jaar	29	62	73
	> 10 jaar	22	64	70
Pleegkind leeftijdsgroepen	Baby	0	75	50
	Peuter	36	86	43
	Kleuter	28	50	75
	Schoolkind	26	60	71
	Puber	32	59	67

Tabel 31 Behoeft trainingen, cursussen of thema-avonden in de nabije toekomst op het gebied van loyaliteit (vragenlijst) (alleen pleegouders die hebben aangegeven in de nabije toekomst behoefte te hebben aan cursus, training of thema-avond op het gebied van loyaliteit, N=510)

		Herkennen zorgwekken de signalen	Loyaliteit binnen pleeg- gezin	Emotionele band pleegkind biologische ouders	Leven in 2 gezinnen	Adequaat omgaan loyaliteits problemen pleegkind
		%	%	%	%	%
Totaal		36	21	40	48	57
Soort pleeggezin	Netwerkgezin	35	18	43	40	50
	Bestandsgezin	36	22	39	51	60
	Netwerk- en Bestandsgezin	30	30	39	61	57
Aantal jaren pleegouder	< 1 jaar	35	27	34	50	55
	1 jaar	38	17	40	57	40
	2 jaar	36	16	43	43	57
	3 jaar	33	27	39	59	61
	4 - 10 jaar	38	21	45	47	59
	> 10 jaar	33	20	34	43	61
Pleegkind leeftijds- groepen	Baby	40	10	60	30	30
	Peuter	48	5	52	67	48
	Kleuter	48	15	48	56	67
	Schoolkind	32	18	41	44	58
	Puber	36	28	37	42	53

Tabel 32 Behoefte trainingen, cursussen of thema-avonden in de nabije toekomst op het gebied van trauma (vragenlijst) (alleen pleegouders die hebben aangegeven in de nabije toekomst behoefte te hebben aan cursus, training of thema-avond op het gebied van trauma, N=530)

		Herkennen zorgwekkende signalen	De gevolgen van trauma's bij een pleegkind	Het begrijpen en begeleiden van een pleegkind met trauma's
		%	%	%
Totaal		51	51	83
Soort pleeggezin	Netwerkpleeggezin	47	51	82
	Bestandspleeggezin	52	51	82
	Netwerk- en Bestandspleeggezin	43	52	91
Aantal jaren pleegouder	< 1 jaar	51	55	90
	1 jaar	43	54	92
	2 jaar	51	46	79
	3 jaar	48	47	82
	4 - 10 jaar	54	50	81
	> 10 jaar	47	55	81
Pleegkind leeftijdsgroepen	Baby	50	17	100
	Peuter	88	50	75
	Kleuter	53	44	84
	Schoolkind	41	48	79
	Puber	43	47	73

Tabel 33 Behoeft trainingen, cursussen of thema-avonden in de nabije toekomst op het gebied van samenwerking en communicatie (vragenlijst) (alleen pleegouders die hebben aangegeven in de nabije toekomst behoefte te hebben aan cursus, training of thema-avond op het gebied van samenwerking en communicatie, N=328)

		De communicatie met het biologische netwerk	De communicatie met hulpverleners of hulpverleningsinstanties
		%	%
Totaal		71	56
Soort pleeggezin	Netwerkpleeggezin	76	47
	Bestandspleeggezin	69	58
	Netwerk- en Bestandspleeggezin	73	64
Aantal jaren pleegouder ^{1*}	< 1 jaar	93	52
	1 jaar	83	42
	2 jaar	70	47
	3 jaar	61	58
	4 - 10 jaar	70	54
	> 10 jaar	55	76
Pleegkind leeftijdsgroepen	Baby	78	56
	Peuter	82	35
	Kleuter	85	62
	Schoolkind	68	54
	Puber	66	53

^{2*} Significant verschil tussen ervaringsjaren pleegouder ten aanzien de communicatie met het biologische netwerk en de communicatie met hulpverleners en hulpverleningsinstanties.

Tabel 34 Behoeft trainingen, cursussen of thema-avonden in de nabije toekomst op het gebied van veiligheid (vragenlijst) (alleen pleegouders die hebben aangegeven in de nabije toekomst behoefte te hebben aan cursus, training of thema-avond op het gebied van veiligheid, N=364)

		Realiseren veilige situatie voor pleegkind %	In gesprek gaan met pleegkind over veiligheid %	Veilig gebruik van internet/ social media %
Totaal		27	48	67
Soort pleeggezin	Netwerkpleeggezin	19	39	76
	Bestandspleeggezin	30	50	64
	Netwerk- en Bestandspleeggezin	20	47	80
Aantal jaren pleegouder ^{2*}	< 1 jaar	38	53	53
	1 jaar	38	48	62
	2 jaar	30	55	50
	3 jaar	29	50	71
	4 - 10 jaar	22	45	74
	> 10 jaar	23	45	73
Pleegkind leeftijdsgroepen	Baby	50	0	50
	Peuter	40	30	60
	Kleuter	25	55	65
	Schoolkind	27	39	65
	Puber	24	47	73

^{2*} Significant verschil tussen ervaringsjaren pleegouder ten aanzien veilig gebruik van internet/ social media

Tabel 35 Behoefte trainingen, cursussen of thema-avonden in de nabije toekomst op het gebied van seksuele ontwikkeling (vragenlijst)

		De seksuele ontwikkeling van kinderen/pubers	De omgang met een seksueel misbruikt pleegkind
		%	%
Totaal		15	14
Soort pleeggezin*	Netwerkpleeggezin	17	6
	Bestandspleeggezin	15	17
	Netwerk- en		
	Bestandspleeggezin	6	18
Aantal jaren pleegouder	< 1 jaar	19	15
	1 jaar	16	16
	2 jaar	13	18
	3 jaar	12	13
	4 - 10 jaar	16	11
	>10 jaar	14	16
Pleegkind leeftijdsgroepen	Baby	12	18
	Peuter	3	3
	Kleuter	18	11
	Schoolkind	17	8
	Puber	12	12

^{2*} Significant verschil tussen soort pleeggezin ten aanzien van de omgang met een seksueel misbruikt pleegkind.

Tabel 36 Behoeft trainingen, cursussen of thema-avonden in de nabije toekomst op het gebied van specifieke gedragingen (vragenlijst)

		Het opvoeden pleegkind met handicap/ beperking	Specifiek probleemgedrag van mijn kind	Het voorbereiden van mijn pleegkind op zelfstandigheid
		%	%	%
Totaal		9	25	25
Soort pleeggezin ^{1*}	Netwerkpleeggezin	6	12	28
	Bestandspleeggezin	10	29	23
	Netwerk- en bestandspleeggezin	15	27	53
Aantal jaren pleegouder ^{2*}	< 1 jaar	5	28	17
	1 jaar	3	24	23
	2 jaar	9	24	18
	3 jaar	6	28	27
	4 - 10 jaar	10	25	26
	> 10 jaar	12	22	31
Pleegkind leeftijdsgroepen ^{3*}	Baby	0	12	0
	Peuter	7	35	14
	Kleuter	4	31	7
	Schoolkind	7	21	22
	Puber	8	18	40

^{1*} Significant verschil tussen soort pleeggezin ten aanzien specifieke gedragingen van het pleegkind en het voorbereiden van mijn pleegkind op zelfstandigheid

^{2*} Significant verschil tussen ervaringsjaren pleegouders ten aanzien het voorbereiden van mijn pleegkind op zelfstandigheid

^{3*} Significant verschil tussen leeftijd pleegkind ten aanzien van specifiek probleemgedrag van mijn kind en het voorbereiden van mijn pleegkind op zelfstandigheid

Tabel 37 Behoeft trainingen, cursussen of thema-avonden in de nabije toekomst op het gebied van rechten en plichten (vragenlijst)

		Rechten en plichten als pleegouder
		%
Totaal		26
Soort pleeggezin	Netwerkpleeggezin	26
	Bestandspleeggezin	25
	Netwerk- en bestandspleeggezin	30
Aantal jaren pleegouder	< 1 jaar	30
	1 jaar	21
	2 jaar	23
	3 jaar	25
	4 - 10 jaar	30
	> 10 jaar	19
Pleegkind leeftijdsgroepen ^{1*}	Baby	41
	Peuter	41
	Kleuter	27
	Schoolkind	24
	Puber	20

^{1*} Significant verschil tussen leeftijd pleegkind ten aanzien van behoefte aan ondersteuning mbt rechten en plichten

Tabel 38 Behoeftte trainingen, cursussen of thema-avonden in de nabije toekomst op het gebied van omgang eigen kinderen en pleegkind (vragenlijst)

		De omgang tussen eigen kinderen en mijn pleegkind
		%
Totaal		13
Soort pleeggezin	Netwerkpleeggezin	10
	Bestandspleeggezin	13
	Netwerk- en bestandspleeggezin	27
Aantal jaren pleegouder ^{1*}	< 1 jaar	17
	1 jaar	13
	2 jaar	16
	3 jaar	17
	4 - 10 jaar	14
	> 10 jaar	6
Pleegkind leeftijdsgroepen	Baby	6
	Peuter	14
	Kleuter	24
	Schoolkind	14
	Puber	11

^{1*} Significant verschil tussen ervaringsjaren pleegouders ten de omgang tussen eigen kinderen en mijn pleegkind